

VOORWOORD BIJ EERDERE DRUK

Bij de eerste druk

De Nederlandse wetgever heeft de afgelopen decennia, weloverwogen, gekozen voor een 'stapsgewijze' regelgeving van het IPR; hierbij zijn telkens deelonderwerpen van het IPR in separate wetten gereguleerd. Deze deelwetten zijn vervolgens systematisch samengevoegd in een wetsvoorstel dat nog is verrijkt met een aantal IPR-bepalingen van algemene aard. Deze consolidatie, of zo men wil codificatie, van de bestaande IPR-regelgeving heeft uiteindelijk vorm gekregen in het op 1 januari 2012 in werking getreden Boek 10 BW.

Boek 10 BW – de 'tiende tafel' van de Nederlandse wet – bestrijkt in de eerste plaats een aantal nationale bepalingen, die voornamelijk verband houden met het toepasselijke recht, het zogenoemde conflictenrecht. Het merendeel van deze bepalingen betreft onderwerpen van het internationaal personen-, familie- en erfrecht, terwijl de overige bepalingen betrekking hebben op het internationale vermogensrecht. Voorts bevat Boek 10 BW ook onderwerpen van procesrechtelijke aard; zo biedt Boek 10 BW een aantal erkenningsregels inzake in het buitenland tot stand gekomen rechterlijke beslissingen, rechtshandelingen en rechtsfeiten op het gebied van het personen- en familierecht.

Geattendeerd dient er op te worden, dat de manoeuvreerruimte die de Nederlandse wetgever had (en heeft) om dit Boek 10 BW tot stand te brengen de afgelopen periode steeds meer is verkleind, aangezien Nederland ook partij is bij een aantal internationale verdragen en een gestaag groeiend aantal Europese verordeningen op het terrein van het IPR. Deze internationale IPR-instrumenten hebben voorrang op de nationale IPR-bepalingen die in Boek 10 BW zijn opgenomen (zie art. 10:1 BW). Om de rechtstoepasser behulpzaam te zijn maakt de wetgever in Boek 10 BW gebruik van een aantal narratieve bepalingen die hem op het spoor kunnen zetten van de voor toepassing in aanmerking komende internationale en Europese IPR-regelingen.

De Nederlandse rechtstoepasser dient er derhalve van doordrongen te zijn dat het hedendaagse Nederlandse IPR bestaat uit een variëteit aan rechtsbronnen van verschillende origine die kunnen gelden op zowel internationaal, Europees als nationaal niveau.

In dit boek wordt in de eerste plaats een aantal regels van conflictenrecht op het terrein van het personen-, familie- en erfrecht besproken. Daarbij komen telkens – in onderlinge samenhang gezien – de voor Nederland vigerende internationale verdragen, Europese verordeningen en nationale bepalingen uit Boek 10 BW aan de

orde. Voorts wordt in het verlengde van de betreffende regels van conflictenrecht ook aandacht besteed aan enkele erkenningsregels inzake in het buitenland tot stand gekomen rechterlijke beslissingen, rechtshandelingen en rechtsfeiten – te weten de naam, het huwelijk, echtscheiding, verstoting, afstamming en adoptie. Naast een zekere samenhang tussen het conflictenrecht en het erkenningsrecht pleit voor deze aanpak dat de erkenningsregels inzake deze onderwerpen steeds in dezelfde Titels van Boek 10 BW zijn geregeld als het conflictenrecht met betrekking tot de corresponderende onderwerpen.

Andere kwesties van erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen worden niet aangeroerd, evenmin als het onderwerp van de gerechtelijke en administratieve samenwerking tussen centrale autoriteiten. In dit boek blijft ook onbesproken de kwestie van de internationale bevoegdheid. Dit laatste is slechts anders met betrekking tot het onderwerp van de ouderlijke verantwoordelijkheid. De IPR-regelgeving op dit terrein is immers (deels) gebaseerd op het zogenoemde Gleichlauf-beginsel, in die zin dat het toepasselijke recht wordt afgeleid van de bevoegdheid van de rechter; zonder de vraag van de bevoegdheid eerst in kaart te brengen zou niet kunnen worden vastgesteld welk recht van toepassing is op de kwestie van de ouderlijke verantwoordelijkheid.

De onderwerpen van de minderjarigheid en van de handelings(on)bekwaamheid komen in dit boek niet aan orde, maar worden besproken in het eerste deel van Deel 10 van de Asser-Serie over het IPR. Voorts is de behandeling van de onderwerpen van het geregistreerd partnerschap en van de meerderjarigheid doorgeschoven naar de tweede druk van dit boek.

Bij het schrijven van dit boek is steeds het besef levendig geweest dat het betere de vijand van het goede is en dat, evenals in het dagelijkse leven, in het IPR perfectie niet kan worden bereikt. Inherent hieraan is dat de tekst op sommige plaatsen verfijning en/of aanvulling zal behoeven. Daartoe zal de komende periode worden gebruikt om ‘ter hofvaart te gaan’ bij de Nederlandse rechtspraak en de wetenschappelijke wereld. Hieraan zij nog toegevoegd dat de tekst niet verraadt dat ik als Jacob met de engel heb geworsteld met het vinden van een evenwicht tussen de in dit boek behandelde IPR-regelingen en de bespreking van IPR-vragen van algemene aard en de algemene leerstukken van IPR. Die onderwerpen passeren uitvoerig de revue in het eerste deel van Deel 10.

Deel 10 van de Asser-Serie, dat handelt over het IPR, is opgesplitst in drie afzonderlijke boeken. In dit drieluik participeert een aantal juristen van voornamelijk de Radboud Universiteit Nijmegen als auteur en/of medewerker. Naast ondergetekende zijn dat mr. H.L.E. Verhagen, mr. F.W.J.M. Schols en mw. mr. S. van Dongen, alsmede mw. mr. X. E. Kramer van de Erasmus Universiteit. Het *eerste deel* van Deel 10, dat is gewijd aan het *algemene deel van het IPR*, verschijnt in 2013. Het *tweede deel* van Deel 10, dat voor u ligt, handelt over de reeds genoemde onderwerpen van personen-, familie- en erfrecht. Het *derde deel* van Deel 10, waarin uitvoerig aandacht wordt besteed aan het internationale vermogensrecht (inclusief rechtspersonenrecht en insolventierecht), zal verschijnen in 2014.

Een boek als het onderhavige kan slechts worden volbracht, wanneer ook anderen dan de auteur er zich voor inzetten.

Mijn dank gaat in de eerste plaats uit naar mr. F.W.J.M. Schols, die bereid bleek het onderwerp van het internationale erfrecht voor zijn rekening te nemen.

Woorden van dank komen voorts toe aan mr. H.L.E. Verhagen, mw. mr. S. van Dongen en mr. X.E. Kramer voor hun constructief meedenken bij de totstandkoming van dit boek.

Erkentelijk ben ik ten slotte de volgende IPR-specialisten voor hun waardevolle glossen bij een eerdere versie van de tekst: mr. J.K. Franx, mr. E.W.M. Gubbels, mw. mr. L. Jordens-Cotran, mr. J-G. Knot, mw. dr. A.E. Oderkerk, mw. mr. B.E. Reinhartz en mw. mr. S.E.W. Rutten.

Wetgeving, rechtspraak en literatuur zijn verwerkt tot 30 april 2012.

Malden, juni 2012

A.P.M.J. Vonken

VOORWOORD BIJ DE TWEEDE DRUK

In de tweede druk van dit tweede deel van Deel 10 van de Asser-Serie, dat handelt over een aantal onderwerpen van het internationale personen-, familie- en erfrecht, is de eerste druk ingrijpend bewerkt; vele passages zijn geactualiseerd en uitgediept en nieuwe stukken zijn toegevoegd. Genoemd kan bijvoorbeeld worden de op 5 december 2015 in werking getreden ‘Wet tegengaan huwelijksdwang’. Voorts kan in dit verband vermeld worden de ‘Wet lesbisch ouderschap’ en de ‘Wet opheffing verschillen tussen het geregistreerd partnerschap en het huwelijk’ – beide in werking getreden op 1 april 2014 – die ook doorwerken op het terrein van het conflictenrecht inzake kwesties van afstamming.

Dit boek biedt verder een uitvoerige beschouwing over het Haagse Verdrag inzake de internationale bescherming van volwassenen. Bepleit wordt, zolang dit Haagse Verdrag door Nederland – om weinig overtuigende redenen – nog niet is geratificeerd, dit verdrag anticiperend toe te passen.

Summiere aandacht wordt besteed aan de Rome III-Verordening tot nauwere samenwerking op het gebied van het toepasselijke recht inzake echtscheiding en scheiding van tafel en bed. Na de voor- en nadelen van deze verordening in kaart te hebben gebracht en tegen elkaar te hebben afgewogen, wordt een krachtige aanbeveling gedaan dat Nederland zich alsnog bij deze verordening – waarbij inmiddels vijftien EU-lidstaten partij zijn – aansluit.

Evenals in de eerste druk was mr. F.W.J.M. Schols bereid het onderwerp van het internationale erfrecht voor zijn rekening te nemen. Deze tweede druk verschaft thans ook in Hoofdstuk 12 een uitvoerige bespreking van de op 17 augustus 2015 in werking getreden Europese erfrechtverordening van 2012.

Nieuw in dit boek is ook de behandeling van de rechtsfiguur van het draagmoederschap met grensoverschrijdende gevolgen. De paragraaf (7.16) in Hoofdstuk 7 over dit onderwerp is van de hand van mr. F. Ibili.

Gestreefd is naar een evenwicht tussen de in dit boek behandelde IPR-regelingen op het terrein van het familierecht en de bespreking van IPR-vragen van algemene aard en de algemene leerstukken van IPR. Anders dan in de eerste druk kon thans worden afgestemd op het Algemeen deel IPR van ASSER/VONKEN 10-I 2013, waarvan de tweede druk in 2018 verschijnt.

Waar de samenhang met het conflictenrecht daartoe aanleiding gaf, werden in de eerste druk ten aanzien van sommige onderwerpen niet alleen het conflictenrecht, maar ook andere deelgebieden van het IPR besproken, zoals het internationale bevoegdheidsrecht (rechtsmacht) en het recht inzake de erkenning en de tenuitvoerlegging van buitenlandse beslissingen en rechtsfeiten/rechtshandelingen. In de tweede druk is daarentegen gekozen voor een voor alle familierechtelijke onderwerpen gecombineerde en integrale behandeling van alle deelgebieden van het IPR.

Voor het overige zij verwezen naar het voorwoord bij de eerste druk van dit boek.

Wetgeving, rechtspraak en literatuur zijn verwerkt tot 1 februari 2016.

Malden, april 2016

A.P.M.J. Vonken

INHOUDSOPGAVE

<i>Uitgebreide inhoudsopgave</i>	XXIX
<i>Enige afkortingen</i>	LIII
<i>Lijst van verkort aangehaalde werken</i>	LVII

Hoofdstuk 1 - Nationaliteitsaanknopning versus domiciliaire aanknopning in het internationale personen-, familie- en erfrecht		1
1.1	Inleiding	1
1.2	Erosie van het nationaliteitsbeginsel? – een rechtsvergelijkende schets	3
1.3	De nationaliteitsaanknopning	6
	1.3.I Algemeen	6
	1.3.II Rechtaardiging nationaliteitsaanknopning in het licht van de internationale mobiliteit en de bescherming van de culturele identiteit	9
	1.3.III Het Unierecht en de nationaliteit als aanknopingsfactor	11
1.4	De gewone verblijfplaats als aanknopingsfactor	12
	1.4.I Algemeen	12
	1.4.II Argumenten pro en contra domiciliaire aanknopingsfactor in het kader van de internationale mobiliteit en de bescherming van de culturele identiteit	14
	1.4.III Het begrip gewone verblijfplaats	18
1.5	Relativering van zowel de nationaliteits- als de domiciliaire aanknopingsfactor	20
1.6	Enkele complicaties bij de nationaliteit als aanknopingsfactor	22
	1.6.I Meervoudige nationaliteit	22
	1.6.II De enkelvoudige nationaliteit van betrokkene en de realiteitswaarde ervan	29
	1.6.III Staatloosheid en het niet kunnen vaststellen van iemands nationaliteit	31
	1.6.III.A Algemeen	31
	1.6.III.B De verhouding van het VN Staatlozenverdrag 1954 tot art. 10:16 BW	32
	1.6.III.C Het geval dat de nationaliteit van een persoon niet kan worden vastgesteld	34
	1.6.III.D Eerbiediging van voorheen uit de persoonlijke staat verkregen rechten	35
	1.6.IV Vluchtelingen	37
	1.6.IV.A Algemeen	37

1.6.IV.B	De verhouding tussen het Vluchtelingenverdrag 1951 en art. 10: 17 BW	37
1.6.IV.C	Art. 10:17 lid 1 BW bestrijkt ook niet-verdragsvluchtelingen en buitenlandse asielgerechtigden	39
1.6.IV.D	Eerbiediging van voorheen uit de persoonlijke staat verkregen rechten	40
1.7	Meervoudige rechtsstelsels	41
1.7.I	Algemeen	41
1.7.II	Nationaliteits- en domiciliaire aanknopng bij interregionale en interpersonele situaties	42
1.7.III	Nadere afgrenzing van art. 10:15 BW	44
	Hoofdstuk 2 - De naam	47
2.1	Inleidende opmerkingen	47
2.2	Enkele karakteristieken van de regeling	51
2.2.I	Incorporatie van de Overeenkomst van München van 1980	51
2.2.II	De structuur van de verwijzingsregeling	52
2.2.III	Uitgangspunt: tweedeling van in Nederland en in het buitenland tot stand gekomen naamsvaststellingen en -wijzigingen	52
2.3	De naam van een vreemdeling	54
2.3.I	Geslachtsnaam en voornamen van vreemdelingen	54
2.3.II	De voorvraag	55
2.3.III	Personen met een meervoudige buitenlandse nationaliteit	56
2.4	Geslachtsnaam en voornamen van Nederlanders	57
2.4.I	De hoofdregel	57
2.4.II	Personen met een meervoudige nationaliteit die ook de Nederlandse nationaliteit bezitten	57
2.4.III	De voorvraag	60
2.5	Latere vermelding op geboorteakte	61
2.6	De wijziging van de aanknopingsfactor in de tijd	62
2.6.I	De hoofdregel	62
2.6.II	De verkrijging van de Nederlandse nationaliteit	62
2.7	Onmogelijkheid om het toepasselijke recht te kennen	63
2.8	Erkenning van in het buitenland vastgestelde of gewijzigde namen	64
2.8.I	Algemeen	64
2.8.II	De verhouding van de erkenningsregel van art. 10:24 BW tot de verwijzingsregel van art. 10:20 BW; rechtskeuzebevoegdheid	67
2.8.III	Andere – zelfstandige – naamswijzigingen	69
2.8.IV	Geen conflictenrechtelijke toets; de openbare orde	72
2.8.V	De naamskeuze overeenkomstig art. 10:25 BW	73
2.9	Het recht op naamskeuze in internationale gevallen	73
	Hoofdstuk 3 - Internationale huwelijken	75
3.1	Inleidende opmerkingen	75
3.1.I	Algemeen	75
3.1.II	De favor matrimonii van het Haags Huwelijksverdrag 1978	76

3.1.III	De gunstiger regeling van de art. 10:27-10:34 BW	77
3.1.IV	De Wet tegengaan huwelijksdwang	79
3.2	Het materiële toepassingsgebied	84
3.3	De materiële huwelijksvereisten en enkele bewijsrechtelijke kwesties	85
3.3.I	De verwijzingsregeling	85
3.3.II	Verklaring huwelijksbevoegdheid en bewijs/legalisatie van buitenlandse documenten	88
3.4	De vorm van de huwelijksluiting	90
3.4.I	De hoofdregel: exclusieve bevoegdheid van de abs	90
3.4.II	Uitzondering: consulaire huwelijken	91
3.5	De erkenning van een buiten Nederland gesloten huwelijk	93
3.5.I	Inleidende opmerkingen	93
3.5.II	Erkenningsvraag van een elders tot stand gekomen huwelijk en de processuele toets	93
3.5.III	Het huwelijk dient ingevolge het recht van de staat van huwelijksvoltrekking rechtsgeldig te zijn	94
3.5.IV	Erkenning rechtsgeldigheid buitenlandse huwelijken gesloten ten overstaan van diplomatieke of consulaire ambtenaar	97
3.5.V	Recht omvat ook regels van conflictenrecht	98
3.5.VI	De 'huwelijksverklaring' afgegeven door een bevoegde autoriteit	98
3.6	De openbare orde-exceptie in de zin van art. 10:32 BW	100
3.6.I	Algemeen	100
3.6.II	Nadere concretisering van de openbare orde en de weigeringsgronden	101
3.7	De voorvraag	112
3.7.I	Algemeen	112
3.7.II	Zelfstandige aanknopng van de voorvraag van de erkenning van in het buitenland gesloten huwelijk	113
3.7.III	De afhankelijke aanknopng van de voorvraag in de zin van art. 12 lid 2 Huwelijksverdrag 1978	114
3.7.IV	De prealabele vraag van de rechtsgeldigheid van een in het buitenland gesloten huwelijk bij de erkenning van een in het buitenland tot stand gekomen rechterlijke beslissing of rechtsfeit/rechtshandeling	115
3.8	Sanctie op overtreding van de materiële en/of formele huwelijksvereisten	117
3.9	Overgangsrecht	119
	Hoofdstuk 4 - De rechtsbetrekkingen tussen de echtgenoten	121
4.1	Inleidende opmerkingen	121
4.2	De persoonlijke rechtsbetrekkingen tussen de echtgenoten	122
4.2.I	Algemeen	122
4.2.II	De rechtskeuze	123
4.2.III	De objectieve verwijzingsregel	124
4.2.IV	De temporele gevolgen van de rechtskeuze en de wijziging van de aanknopingsfactor in de tijd	126

4.2.V	Terzijdestelling van het toepasselijke buitenlandse recht met beroep op de openbare orde	127
4.3	Verbintenissen ten behoeve van de gewone gang van de huishouding	128
4.4	Gezinsbescherming	129
4.5	De verhouding tot andere verwijzingscategorieën	133
	Hoofdstuk 5 - De huwelijksontbinding	135
5.1	Inleidende opmerkingen	135
5.2	De rechtsmacht van de Nederlandse rechter inzake huwelijksontbinding	141
5.2.I	Algemeen	141
5.2.II	Het materiële en formele toepassingsgebied	142
5.2.III	De rechtsmachtsregeling	145
5.2.III.A	Algemeen	145
5.2.III.B	De bevoegdheidsgronden van art. 3 Brussel IIbis	149
5.2.IV	Tegenverzoek	151
5.2.V	Omzetting van scheiding van tafel en bed in echtscheiding	151
5.2.VI	Het Nederlandse commune rechtsmachtsrecht	152
5.3	De rechtsmacht en het toepasselijk recht ten aanzien van het verplicht ouderschapsplan	153
5.4	De echtscheidingsbevoegdheid van de Nederlandse rechter en, op termijn, van de ambtenaar van de burgerlijke stand	154
5.5	Het op de echtscheiding toepasselijke recht	156
5.5.I	Algemeen	156
5.5.II	De structuur van de verwijzingsregeling	158
5.5.III	Toepasselijkheid van het Nederlandse recht als lex fori	159
5.5.IV	Rechtskeuze voor het gemeenschappelijke nationale recht	163
5.6	Het voortgezet gebruik van de echtelijke woning	168
5.7	Erkenning van buitenlandse echtscheidingen	169
5.7.I	De erkenningsregeling van Brussel II-bis	169
5.7.II	De erkenningsregeling van de verdragen van Luxemburg 1967 en 's-Gravenhage 1970	174
5.7.III	De erkenning met betrekking tot buitenlandse in een niet EU-lidstaat gegeven echtscheidingsbeslissing	175
5.7.III.A	Algemeen	175
5.7.III.B	De afbakening van de erkenningsregel van art. 10:57 BW tot die van art. 10:58 BW	176
5.7.III.C	De erkenningsvereisten van art. 10:57 lid 1 BW	177
5.7.III.D	De erkenningsvereisten van art. 10:57 lid 2 BW	178
5.7.III.E	Verruiming van de werkingssfeer van art. 10:57 BW: enkele specifieke vormen van huwelijksontbinding	179
5.7.IV	De erkenning van buitenlandse huwelijksontbindingen door een eenzijdige verklaring van een der echtgenoten	185
5.7.V	De openbare orde-exceptie	190
5.7.VI	Het vorderen van medewerking aan een islamitische huwelijksontbinding door de vrouw bij de Nederlandse rechter	191

	Hoofdstuk 6 - Huwelijksvermogensrecht	195
6.1	Inleiding	195
6.2	Rechtsmacht Nederlandse rechter inzake kwesties van huwelijksvermogensrecht	197
	6.2.I Inleiding	197
	6.2.II Het begrip huwelijksvermogensrecht in relatie tot enkele Europese verordeningen	197
	6.2.III De rechtsmachtregeling van het Nederlands-Belgische Bevoegdheids- en Executieverdrag 1925	199
	6.2.IV Het commune internationale bevoegdheidsrecht	201
	6.2.IV.A Algemeen	201
	6.2.IV.B Nevenvoorzieningen	202
	6.2.IV.B.1 Verdeling van de huwelijksvermogensgemeenschap	202
	6.2.IV.B.2 Voortgezet gebruik van de echtelijke woning	202
	6.2.IV.C Zelfstandige verzoeken	204
6.3	Het Haagse Huwelijksvermogensverdrag 1978	208
	6.3.I Inleidende opmerkingen	208
	6.3.I.A Algemeen	208
	6.3.I.B De in afdeling 3 van Titel 3 Boek 10 BW opgenomen regeling. Toepasselijkheid Titel 1 Boek 10 BW	210
	6.3.II Het materiële toepassingsgebied	212
	6.3.III Rechtskeuze door partijen	216
	6.3.III.A Algemeen	216
	6.3.III.B Het tijdstip van de rechtskeuze: vooraf of staande huwelijk	218
	6.3.III.C Geen volledige vrijheid met betrekking tot de te kiezen rechtsstelsels	219
	6.3.III.D Het eenheidsbeginsel versus partiële rechtskeuze	220
	6.3.III.E Het bestaan van wilsovereenstemming met betrekking tot het gekozen recht	222
	6.3.III.F Uitdrukkelijke of stilzwijgende rechtskeuze	222
	6.3.III.G De vormvoorschriften waaraan de rechtskeuze dient te voldoen	225
	6.3.III.H Het rechtsgevolg van een rechtskeuze 'sec' ten aanzien van het huwelijksvermogensregime	227
	6.3.III.I Enkele kwesties die speciaal een rechtskeuze staande huwelijk betreffen	229
	6.3.IV De objectieve verwijzingsregeling	231
	6.3.IV.A Algemeen	231
	6.3.IV.B De objectieve – meerzijdige – verwijzingsregel van art. 4 Haags huwelijksvermogensverdrag 1978	233
	6.3.IV.C Op het afstemmingsbeginsel gebaseerde regeling van art. 4 en 5 Haags huwelijksvermogensverdrag 1978 voor enkele specifiek afgebakende situaties	234
	6.3.IV.D De 'gemeenschappelijke nationaliteit' als aanknopingsfactor in de zin van het verdrag	236
	6.3.IV.E De aanknopingsfactor van de eerste gewone verblijfplaats	238
	6.3.IV.F Het 'nauwst verbondenheids'-criterium	241
	6.3.V Gemitigeerde veranderlijkheid van het door de objectieve verwijzingsregeling aangewezen recht	242

6.3.V.A	Algemeen	242
6.3.V.B	De situaties waarin automatische verandering van het toepasselijke recht optreedt	244
6.3.V.C	De gevolgen van de automatische verandering van het objectief toepasselijke recht	249
6.3.VI	Derdenwerking en derdenbescherming	251
6.3.VII	De overgangsrechtelijke regeling	255
6.3.VIII	Näherberechtigung en verrekening	257
6.3.IX	Wijziging van de inhoud van het toepasselijk recht	258
6.3.X	Pensioenverevening	259
6.3.X.A	Inleiding	259
6.3.X.B	De ratio van de WVP: dubbele – verzorgingsrechtelijke en huwelijksvermogensrechtelijke – kwalificatie	261
6.3.X.C	De reikwijdteregel voor pensioenen die vallen onder art. 1 lid 4-6 Wvps	262
6.3.X.D	Buitenlandse pensioenen in de zin van art. 1 lid 8 Wvps	263
6.3.X.E	Kortsluiting in het verwijzingsresultaat	265
6.4	Het Haagse Huwelijksgevolgenverdrag 1905	266
6.4.I	Algemeen	266
6.4.II	Het formele toepassingsgebied	267
6.4.III	De overgangsrechtelijke regeling	268
6.5	Het commune internationale huwelijksvermogensrecht	270
6.5.I	Algemeen	270
6.5.II	De commune verwijzingsregeling vóór 1976	271
6.5.III	De Chelouche/Van Leer-aanknopingsladder	272
6.5.III.A	Algemeen	272
6.5.III.B	De rechtskeuze onder de Chelouche-regeling	274
6.5.III.C	De objectieve verwijzingsregel van de Chelouche-regeling	275
6.5.IV	De overgangsrechtelijke regeling	277
6.5.V	Enkele specifieke exceptieclausules	280
	Hoofdstuk 7 - Afstamming	287
7.1	Inleidende opmerkingen	287
7.2	Enkele kwesties van algemene aard met betrekking tot Titel 5	289
7.2.I	De algemene bepalingen van Titel 1	289
7.2.II	Uitgangspunt: begrippen uit het eigen Nederlandse afstammingsrecht	290
7.2.III	Geen effectiviteitstoets in geval van een meervoudige nationaliteit	293
7.2.IV	Tweedeling tussen in Nederland en in het buitenland tot stand gekomen afstammingsbetrekkingen – een processuele toets	295
7.3	Rechtsmacht Nederlandse rechter inzake kwesties van afstammingsrecht	296
7.3.I	Rechtsmacht op grond van art. 3	296
7.3.II	De rechtsmachtregeling van het Nederlands-Belgische Bevoegdheids- en Executieverdrag 1925	298
7.4	Het ontstaan van familierechtelijke betrekkingen door geboorte tijdens het huwelijk of een geregistreerd partnerschap	299
7.4.I	Hoofdregeel	299
7.4.II	Meervoudige nationaliteit: geen effectiviteitstoets	301

7.5	Ontkenning van het door huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstane vaderschap of moederschap	301
7.5.I	Algemeen	301
7.5.II	De primaire verwijzingsregel inzake de ontkenning van het door huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstane ouderschap; toepasselijkheid van art. 10:92 BW	302
7.5.III	De subsidiaire verwijzingsregel: begunstiging van de gerechtelijke ontkenning van het door huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstane vaderschap of moederschap	303
7.5.IV	Benoeming van een bijzonder curator	305
7.5.V	De gerechtelijke ontkenning van het door huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstane ouderschap (vaderschap en moederschap) en de openbare orde	306
7.5.VI	De buitengerechtelijke ontkenning van het ouderschap	307
7.6	Familierechtelijke betrekkingen tussen een vrouw en het buiten huwelijk of geregistreerd partnerschap uit haar geboren kind	308
7.6.I	Algemeen	308
7.6.II	Aanknoping aan het nationale recht van de moeder	309
7.6.III	Voorrang van het Nederlandse recht in geval van gewone verblijfplaats van de vrouw in Nederland	310
7.6.IV	De aanknopingsfactor in de tijd	311
7.6.V	Toepasselijkheid van de Overeenkomst van Brussel 1962	311
7.7	Familierechtelijke betrekkingen ontstaan door erkenning	312
7.7.I	Algemeen	312
7.7.II	Begunstigende aanknoping voor de bevoegdheid van de erkenner en de overige voorwaarden tot erkenning	312
7.7.III	Vermelding van het toegepaste recht in de akte	314
7.7.IV	Bijzondere aanknoping voor de toestemming van de moeder onderscheidenlijk het kind	315
7.7.V	De aanknopingsfactor in de tijd	316
7.8	Ongedaanmaking van de erkenning	316
7.9	Familierechtelijke betrekkingen ontstaan door gerechtelijke vaststelling van het ouderschap	317
7.9.I	Een uit drie sporten bestaande aanknopingsladder	317
7.9.II	De situatie dat de persoon van wie het ouderschap gerechtelijk wordt vastgesteld of de moeder ten tijde van de indiening van het verzoek is overleden	319
7.10	Familierechtelijke betrekkingen ontstaan door wettiging	320
7.10.I	De Overeenkomst inzake wettiging door huwelijk van 1970	320
7.10.II	De subsidiaire aanknoping van de gewone verblijfplaats van het kind	321
7.10.III	Het nietige huwelijk waarbij een Nederlandse partij is betrokken	321
7.11	De inhoud – de gevolgen – van de familierechtelijke betrekkingen	322

7.12	De erkenning van in het buitenland tot stand gekomen rechterlijke beslissingen, rechtsfeiten en rechtshandelingen waarbij familierechtelijke betrekkingen uit hoofde van afstamming zijn vastgesteld of gewijzigd	323
7.12.I	Algemeen	323
7.12.II	Geen onderscheid tussen de erkenning van buitenlandse rechterlijke beslissingen en van rechtsfeiten of rechtshandelingen waarbij een niet-rechterlijke autoriteit is betrokken	324
7.13	Erkenning van buitenlandse rechterlijke beslissingen	326
7.13.I	Nadere vereisten voor erkenning	326
7.13.II	Geen erkenning van negatieve beslissingen	328
7.13.III	Geen conflictenrechtelijke toets	328
7.13.IV	Tegenstrijdige beslissingen	329
7.13.V	De Overeenkomst inzake wettiging door huwelijk 1970	330
7.14	De erkenning van in het buitenland tot stand gekomen rechtsfeiten en rechtshandelingen, al dan niet neergelegd in een akte	330
7.14.I	Vereisten voor erkenning van in het buitenland tot stand gekomen rechtsfeiten en rechtshandelingen die zijn neergelegd in een akte	330
7.14.II	Enkele op de openbare orde gebaseerde specifieke weigeringsgronden	333
7.14.III	Erkenning van in het buitenland tot stand gekomen rechtsfeiten en rechtshandelingen die niet zijn neergelegd in een akte	335
7.15	De temporele regeling	336
7.16	Draagmoederschap	337
7.16.I	Verkenning van het onderwerp	337
7.16.II	Aspecten van internationaal privaatrecht	342
7.16.III	Ontwikkelingen	353
	Hoofdstuk 8 - Adoptie	355
8.1	Inleidende opmerkingen	355
8.2	De Wet opneming buitenlandse kinderen ter adoptie	356
8.3	Rechtsmacht Nederlandse rechter inzake kwesties van adoptie	358
8.4	Het Haagse Adoptieverdrag van 1993	361
8.4.I	Een verdrag met een specifiek karakter	361
8.4.II	Enkele aan het verdrag ten grondslag liggende doelstellingen	363
8.4.III	Toepassingsgebied van het Haagse Adoptieverdrag van 1993	364
8.5	Titel 6: Het toepasselijke recht op in Nederland uit te spreken adopties en de erkenning van in het buitenland tot stand gekomen niet-verdragsadopties	367
8.5.I	Algemeen	367
8.5.II	Voorrang van de regelgeving inzake interlandelijke adoptie	369
8.5.III	Nadere afbakening van de rechtsfiguur adoptie	370
8.5.IV	Het op de adoptie toepasselijke recht	372

8.5.V	De rechtsgevolgen van een in Nederland uitgesproken adoptie	377
8.5.VI	Erkenning van niet-verdragsadopties	377
8.5.VII	Erkenning van rechtswege van niet-verdragsadopties waarbij alle partijen buiten Nederland zijn gevestigd	380
8.5.VIII	Erkenningsprocedure van niet-verdragsadopties door adoptiefouders met gewone verblijfplaats in Nederland	384
8.5.IX	Rechtsgevolgen van de erkenning	387
8.5.X	Omzetting van een 'zwakke' buitenlandse adoptie in een 'sterke' adoptie naar Nederlands recht	388
8.5.XI	'Illegale' of frauduleuze' adoptie van een buitenlands kind	389
Hoofdstuk 9 - Ouderlijke verantwoordelijkheid en kindbescherming		391
9.1	Algemeen	391
9.2	Het materiële toepassingsgebied van Brussel II-bis en HKV 1996	398
9.3	Het formele toepassingsgebied van Brussel II-bis en HKV 1996	401
9.4	Internationale bevoegdheid van Brussel IIbis en van HKV 1996	404
9.4.I	Algemeen	404
9.4.II	Hoofdwregel: het gerecht van de gewone verblijfplaats van het kind	405
9.4.III	Onbekende gewone verblijfplaats kind; vluchtelingenkinderen	410
9.4.IV	Voortgezette bevoegdheid bij wijziging van het omgangsrecht	411
9.4.V	Prorogatie van rechtsmacht	413
9.4.VI	Voorlopige en bewarende maatregelen	419
9.4.VI.A	Afbakening voorlopige en bewarende maatregelen	419
9.4.VI.B	Enkele toepassingsvoorwaarden	421
9.4.VI.C	Voorlopige maatregelen in de zin van art. 12 HKV 1996	424
9.4.VII	Het commune internationale bevoegdheidsrecht	425
9.4.VIII	Overdracht aan een meer geschikt forum	426
9.5	Het Haagse Kinderbeschermingsverdrag van 1961	431
9.5.I	De structuur van de verdragsregeling	431
9.6	Het toepasselijke recht van het Haagse Kinderbeschermingsverdrag van 1996	432
9.6.I	Algemeen	432
9.6.II	Het op beschermende maatregelen toepasselijke recht	433
9.6.III	Het van rechtswege ontstaan of tenietgaan van ouderlijke verantwoordelijkheid	436
9.6.IV	Derdenbescherming	444
9.6.V	Gedeeltelijke uitsluiting renvoi en het afstemmingsbeginsel	445
9.7	Erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen op grond van Brussel IIbis en het HKV 1996	446
9.7.I	Algemeen	446
9.7.II	Erkenning zonder bijzondere procedure	450
9.7.III	Procedure voor verkrijging beslissing houdende erkenning of niet-erkenning	450

	9.7.IV	Weigeringsgronden ouderlijke verantwoordelijkheid	454
	9.7.V	Uitvoerbaarverklaring en tenuitvoerlegging	458
9.8		Internationale samenwerking en uithuisplaatsing	464
		Hoofdstuk 10 - Alimentatie	467
10.1		Inleidende opmerkingen	467
	10.1.I	Algemeen	467
	10.1.II	De voormalige en nieuwe regelgeving	468
10.2		De Alimentatieverordening 2008	470
	10.2.I	Doelstellingen en structuur Alimentatieverordening 2008	470
	10.2.II	Temporeel toepassingsgebied	472
	10.2.III	Formeel toepassingsgebied	473
	10.2.IV	Materieel toepassingsgebied	474
	10.2.V	De verhouding en de samenloop van de Alimentatieverordening 2008 en het Haagse Alimentatieprotocol 2007 tot bestaande rechtsinstrumenten	476
	10.2.VI	De rechtsmachtregeling	479
	10.2.VI.A	Inleidende opmerkingen	479
	10.2.VI.B	De bevoegdheidsgronden van art. 3 Europese alimentatieverordening	482
	10.2.VI.C	Uitdrukkelijke forumkeuze	486
	10.2.VI.D	Stilzwijgende forumkeuze	491
	10.2.VI.E	Subsidiare rechtsmachtbepaling	492
	10.2.VI.F	Noodbevoegdheid	493
	10.2.VI.G	Beperking bevoegdheid ten aanzien van wijziging van beslissing inzake levensonderhoud	494
10.3		Het toepasselijke recht inzake alimentatie	495
	10.3.I	Algemeen	495
	10.3.II	Karakter en structuur van de nieuwe regeling	497
	10.3.III	Het materiële en formele toepassingsgebied	501
	10.3.IV	De – algemene – hoofdaanknoping aan het recht van de staat van de gewone verblijfplaats van de alimentatiegerechtigde	507
	10.3.V	Enkele bijzondere verwijzingsregels ten gunste van bepaalde alimentatiegerechtigden	510
	10.3.V.A	De structuur van de regeling van art. 4 van het Haags Alimentatieprotocol 2007	510
	10.3.V.B	Het personele toepassingsgebied van art. 4 van het Haags Alimentatieprotocol 2007	511
	10.3.V.C	De subsidiare aanknoping aan respectievelijk de lex fori en het recht van de staat van de gemeenschappelijke nationaliteit	512
	10.3.V.D	Het geval dat de zaak aanhangig wordt gemaakt door de alimentatiegerechtigde bij de bevoegde autoriteit van de staat waar de alimentatieplichtige zijn gewone verblijfplaats heeft	513
	10.3.VI	De bijzondere verwijzingsregel inzake alimentatie tussen echtgenoten en ex-echtgenoten	514
	10.3.VII	De rechtskeuze	520
	10.3.VII.A	Inleiding	520

	10.3.VII.B Rechtskeuze voor het recht dat ten behoeve van een specifieke alimentatieprocedure van toepassing is	521
	10.3.VII.C De rechtskeuze van het toepasselijke recht	523
	10.3.VIII Het recht van een overheidslichaam tot terugbetaling	527
	10.3.IX De werkingssomvang van het alimentatiestatoot	528
	10.3.X Vaststelling van het bedrag van de alimentatie	530
10.4	Erkenning en tenuitvoerlegging buitenlandse alimentatiebeslissingen	532
	10.4.I Algemeen	532
	10.4.II Beslissingen gegeven in een door het Haags Alimentatieprotocol 2007 gebonden lidstaat	534
	10.4.III Beslissingen gegeven in een niet door het Haagse Alimentatieprotocol 2007 gebonden lidstaat	535
	10.4.IV Gemeenschappelijke bepalingen	537
10.5	Toegang tot de rechter en internationale rechtshulp	538
	Hoofdstuk 11 - Volwassenenbescherming	543
11.1	Inleidende opmerkingen	543
	11.1.I Algemeen	543
	11.1.II Het Haagse Verdrag inzake de internationale bescherming van volwassenen	545
	11.1.III Nauwe verwevenheid van het HVV 2000 met het HKV 1996	546
	11.1.IV De structuur van het Verdrag inzake de internationale bescherming van volwassenen	547
	11.1.V Anticiperende toepassing van het Verdrag inzake de internationale bescherming van volwassenen	548
	11.1.VI Analoge toepassing Uitvoeringswet Internationale Kinderbescherming	549
	11.1.VII Enkele kerndoelstellingen van het HVV 2000	551
11.2	Het materiële toepassingsgebied	552
11.3	Internationale bevoegdheid op grond van het HVV 2000	557
	11.3.I Algemeen	557
	11.3.II Het formele toepassingsgebied van de bevoegdheidsregeling van het HVV 2000	558
	11.3.III De hoofdregel: de autoriteiten van de gewone verblijfplaats van de volwassene	559
	11.3.IV Wijziging bevoegdheid bij verandering van de gewone verblijfplaats	560
	11.3.V De categorie volwassen vluchtelingen	560
	11.3.VI Personen zonder gewone verblijfplaats	561
	11.3.VII De autoriteiten van de nationaliteit van de volwassene	562
	11.3.VIII Overdracht bevoegdheid aan een meer passend forum	564
	11.3.IX Autoriteiten van ligging van het vermogen van de volwassene	566
	11.3.X Spoedeisende gevallen	567
	11.3.XI Tijdelijke maatregelen met beperkte (territoriale) werking	568
11.4	Rechtsmacht op grond van het Nederlandse commune IPR	569
	11.4.I Inleiding	569
	11.4.II De hoofdregel voor verzoekschriftprocedures van art. 3 Rv	570

	11.4.III	De forum conveniens-toets	572
	11.4.IV	Het forum necessitatis	573
11.5		Het op de bescherming van de volwassene toepasselijke recht	573
	11.5.I	Algemeen	573
	11.5.II	Formeel toepassingsgebied verwijzingsregels HVV 2000	574
	11.5.III	De lex fori: Gleichlauf bevoegdheid en toepasselijk recht	576
	11.5.IV	De exceptieclausule van art. 13 lid 2 HVV 2000	576
	11.5.V	Wijze van uitvoering van beschermingsmaatregelen in het buitenland	577
11.6		Het op de zorgvolmacht toepasselijke recht	578
	11.6.I	Tendens naar grotere zelfbeschikking van de volwassene in het geval van een toekomstige wilsonbekwaamheid	578
	11.6.II	De conflictenrechtelijke regeling van de rechtsfiguur van de zorgvolmacht	580
	11.6.III	Het formele toepassingsgebied	580
	11.6.IV	Het materiële toepassingsgebied	581
	11.6.V	De objectieve aanknoping van art. 15 lid 1 HVV 2000	583
	11.6.VI	De rechtskeuze	583
	11.6.VII	Intrekking of wijziging van de zorgvolmacht	585
11.7		Voorrangsregels	585
11.8		De openbare orde-exceptie	587
11.9		Erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse beschermingsmaatregelen	588
	11.9.I	Inleiding	588
	11.9.II	Erkenning en tenuitvoerlegging op grond van het HVV 2000	589
	11.9.III	Procedure voor verkrijging van beslissing houdende erkenning of niet-erkenning	590
	11.9.IV	Gebondenheid aan vaststelling feiten	591
	11.9.V	Uitvoerbaarverklaring en tenuitvoerlegging	591
11.10		Internationale samenwerking. Internationaal certificaat	593
11.11		Verordening wederzijdse erkenning van beschermingsmaatregelen in burgerlijke zaken	595
	11.11.I	Algemeen	595
	11.11.II	Het begrip beschermingsmaatregelen	595
	11.11.III	Wederzijdse erkenning	597
	11.11.IV	Dwangmiddelen	598
		Hoofdstuk 12 - Erfrecht	601
12.1		Inleiding	601
	12.1.I	Algemeen	601
	12.1.II	Beperkt toepassingsgebied Erfrechtverordening	606
	12.1.III	Kwesties van temporeel recht	619
12.2		De testamentaire vorm en de vorm van aanvaarding en verwerping	623
	12.2.I	Inleidende opmerkingen	623
	12.2.II	Het formele toepassingsgebied van het Haags verdrag testamentsvormen 1961	626
	12.2.III	Temporele aspecten	626
	12.2.IV	De materiële reikwijdte van het Haags verdrag testamentsvormen 1961	627

12.2.V	Het toepasselijke recht betreffende de vorm	630
12.2.VI	De vorm van aanvaarding en verwerping	636
12.3	De internationale bevoegdheid in erfrechtzaken	637
12.3.I	Inleidende opmerkingen	637
12.3.II	Het formele toepassingsgebied bevoegdheidsregeling Erfrechtverordening	638
12.3.III	Temporele aspecten bevoegdheidsregeling Erfrechtverordening	639
12.3.IV	Algemene aspecten van bevoegdheidsregels Erfrechtverordening	639
12.3.V	De bevoegdheidsregels van de Erfrechtverordening	642
12.4	De erfopvolging	647
12.4.I	Inleidende opmerkingen	647
12.4.II	Het formele toepassingsgebied van de Erfrechtverordening betreffende de erfopvolging	648
12.4.III	De materiële reikwijdte van de Erfrechtverordening betreffende de erfopvolging	648
12.4.IV	Het toepasselijke recht, algemene aspecten	655
12.4.V	De rechtskeuze	661
12.4.VI	De objectieve verwijzingsregeling	666
12.4.VII	De erfovereenkomst	671
12.4.VIII	Näherberechtigung en verrekening	676
12.5	Erkenning, uitvoerbaarheid, tenuitvoerlegging van beslissingen en aanvaarding en uitvoerbaarheid van authentieke akten en gerechtelijke schikkingen	680
12.5.I	Erkenning, uitvoerbaarheid en tenuitvoerlegging van beslissingen	680
12.5.II	Aanvaarding en uitvoerbaarheid van authentieke akten en gerechtelijke schikkingen	681
12.6	De Europese Erfrechtverklaring	683
	<i>Zakenregister</i>	691
	<i>Wetsartikelenregister</i>	697
	<i>Jurisprudentieregister</i>	709

UITGEBREIDE INHOUDSOPGAVE

1	Nationaliteitsaanknopning versus domiciliaire aanknopning in het internationale personen-, familie- en erfrecht	1
1.1	Inleiding	1
	1 Algemeen	
	2 Vervolg	
1.2	Erosie van het nationaliteitsbeginsel? – een rechtsvergelijkende schets	3
	3 Gedeeltelijke afkalving van de nationaliteitsaanknopning	
	4 Vervolg	
	5 De gewone verblijfplaats van betrokkene als primair bevoegdheidscriterium	
	6 Enkele rechtsvergelijkende kanttekeningen	
1.3	De nationaliteitsaanknopning	6
1.3.I	Algemeen	6
	7 Nationaliteit als aanknopingsfactor	
	8 Catalogus en afweging van ‘belangen’	
	9 Nadere onderbouwing nationaliteitsaanknopning	
1.3.II	Rechtvaardiging nationaliteitsaanknopning in het licht van de internationale mobiliteit en de bescherming van de culturele identiteit	9
	10 Rechtspolitieke belangen nationaliteitsaanknopning	
1.3.III	Het Unierecht en de nationaliteit als aanknopingsfactor	11
	11 Het discriminatieverbod van art. 18 VWEU	
1.4	De gewone verblijfplaats als aanknopingsfactor	12
1.4.I	Algemeen	12
	12 Algemeen	
1.4.II	Argumenten pro en contra domiciliaire aanknopingsfactor in het kader van de internationale mobiliteit en de bescherming van de culturele identiteit	14
	13 Integratie en domiciliaire aanknopning	
	14 Geen verplichte integratie van overheidswege	
	15 Vervolg	
	16 Geen verplichte integratie	
1.4.III	Het begrip gewone verblijfplaats	18
	17 De gewone verblijfplaats	
	18 Vervolg	
1.5	Relativering van zowel de nationaliteits- als de domiciliaire aanknopingsfactor	20
	19 Relativering nationaliteits- en woonplaatsbeginsel	
	20 Relativering nationaliteits- en woonplaatsbeginsel	
	21 Vervolg	
1.6	Enkele complicaties bij de nationaliteit als aanknopingsfactor	22
1.6.I	Meervoudige nationaliteit	22
	22 Algemeen	
	23 Afstandseis bij naturalisatie	
	24 De functionele benadering	
	25 Vervolg	
	26 Vervolg	

27	Vervolg	
28	Rechtskeuze en meervoudige nationaliteit	
29	Meervoudige nationaliteit bij bevoegdheid forum patriae	
1.6.II	De enkelvoudige nationaliteit van betrokkene en de realiteitswaarde ervan	29
30	Terugdringen realiteitstoets	
31	Criteria realiteitstoets	
1.6.III	Staatloosheid en het niet kunnen vaststellen van iemands nationaliteit	31
1.6.III.A	Algemeen	31
32	Staatloosheid	
1.6.III.B	De verhouding van het VN Staatlozenverdrag 1954 tot art. 10:16 BW	32
33	Verhouding Staatlozenverdrag 1954 en art. 10:16 BW	
1.6.III.C	Het geval dat de nationaliteit van een persoon niet kan worden vastgesteld	34
34	Vaststelling nationaliteit van een persoon door rechtstoepasser	
1.6.III.D	Eerbiediging van voorheen uit de persoonlijke staat verkregen rechten	35
35	Verkregen rechten	
1.6.IV	Vluchtelingen	37
1.6.IV.A	Algemeen	37
36	Vluchtelingen	
1.6.IV.B	De verhouding tussen het Vluchtelingenverdrag 1951 en art. 10: 17 BW	37
37	Verhouding en afbakening Vluchtelingenverdrag 1951 tot art. 10:17 BW	
38	Vervolg	
1.6.IV.C	Art. 10:17 lid 1 BW bestrijkt ook niet-verdragsvluchtelingen en buitenlandse asielgerechtigden	39
39	Uitbreiding personele toepassingsgebied Vluchtelingenverdrag 1951	
1.6.IV.D	Eerbiediging van voorheen uit de persoonlijke staat verkregen rechten	40
40	Verkregen rechten	
1.7	Meervoudige rechtsstelsels	41
1.7.I	Algemeen	41
41	Meervoudige rechtsstelsels	
42	Algemeen	
1.7.II	Nationaliteits- en domiciliaire aanknopng bij interregionale en interpersonele situaties	42
43	Toepassingsgebied art. 10:15 BW	
1.7.III	Nadere afgrenzing van art. 10:15 BW	44
44	Beperkte reikwijdte	
2	De naam	47
2.1	Inleidende opmerkingen	47
45	Structuur van Titel 2 Boek 10 BW	
46	Vervolg	
47	Vervolg	
48	Algemene rechtsmachtregel inzake kwesties betreffende de naam	
2.2	Enkele karakteristieken van de regeling	51
2.2.I	Incorporatie van de Overeenkomst van München van 1980	51
49	Overneming van de verdragsregeling	
2.2.II	De structuur van de verwijzingsregeling	52
50	Coördinatie van IPR-stelsels	
2.2.III	Uitgangspunt: tweedeling van in Nederland en in het buitenland tot stand gekomen naamsvaststellingen en -wijzigingen	52
51	Geen conflictenrechtelijke toets	
2.3	De naam van een vreemdeling	54
2.3.I	Geslachtsnaam en voornamen van vreemdelingen	54
52	Nationale recht van een vreemdeling. Aanvaarding renvoi	

Uitgebreide inhoudsopgave

2.3.II	De aanvraag	55
	53 Afhankelijke aanknopings aanvraag	
2.3.III	Personen met een meervoudige buitenlandse nationaliteit	56
	54 Meervoudige buitenlandse nationaliteit	
2.4	Geslachtsnaam en voornamen van Nederlanders	56
2.4.I	De hoofdregel	57
	55 De naam van een Nederlander	
2.4.II	Personen met een meervoudige nationaliteit die ook de Nederlandse nationaliteit bezitten	57
	56 Meervoudige Nederlandse nationaliteit	
	57 Rechtskeuze en het Unierecht	
	58 Vervolg	
2.4.III	De aanvraag	60
	59 Afhankelijke aanknopings aanvraag	
2.5	Latere vermelding op geboorteakte	61
	60 Latere vermelding op geboorteakte	
2.6	De wijziging van de aanknopingsfactor in de tijd	62
2.6.I	De hoofdregel	62
	61 De conflict mobile-kwestie	
2.6.II	De verkrijging van de Nederlandse nationaliteit	62
	62 Een vreemdeling verkrijgt de Nederlandse nationaliteit	
2.7	Onmogelijkheid om het toepasselijke recht te kennen	63
	63 Ontoegankelijkheid toepasselijk vreemde recht	
2.8	Erkenning van in het buitenland vastgestelde of gewijzigde namen	64
2.8.I	Algemeen	64
	64 De erkenningsregeling van art. 10:24 lid 1 BW	
	65 Een processuele toets	
	66 Vervolg	
2.8.II	De verhouding van de erkenningsregel van art. 10:24 BW tot de verwijzingsregel van art. 10:20 BW; rechtskeuzebevoegdheid	67
	67 Verhouding art. 10:24 BW tot art. 10:20 BW	
	68 Vervolg	
	69 Vereisten met betrekking tot rechtskeuze	
2.8.III	Andere – zelfstandige – naamswijzigingen	69
	70 Zelfstandige naamswijziging	
	71 Vervolg	
2.8.IV	Geen conflictenrechtelijke toets; de openbare orde	72
	72 Afschaffing conflictenrechtelijke toets	
2.8.V	De naamskeuze overeenkomstig art. 10:25 BW	73
	73 Naamskeuze volgens Nederlands recht	
2.9	Het recht op naamskeuze in internationale gevallen	73
	74 Naamskeuze volgens Nederlands recht	
3	Internationale huwelijken	75
3.1	Inleidende opmerkingen	75
3.1.I	Algemeen	75
	75 Haags Huwelijksverdrag 1978	
3.1.II	De favor matrimonii van het Haags Huwelijksverdrag 1978	76
	76 Begunstiging geldigheid huwelijk	
3.1.III	De gunstiger regeling van de art. 10:27-10:34 BW	77
	77 Bodemvoorziening verdragsregeling	
3.1.IV	De Wet tegengaan huwelijksdwang	79
	78 Schets van de Wet tegengaan huwelijksdwang	

	79	Het fenomeen dwanghuwelijk	
	80	Vervolg	
	81	Vervolg	
	82	Doorwerking huwelijksdwang op het IPR	
	83	Enkele fundamentele bezwaren	
3.2		Het materiële toepassingsgebied	84
	84	Materieel toepassingsgebied	
	85	Huwelijk personen gelijk geslacht	
3.3		De materiële huwelijksvereisten en enkele bewijsrechtelijke kwesties	85
3.3.I		De verwijzingsregeling	85
	86	De verwijzingsregel inzake de materiële huwelijksvereisten	
	87	Vervolg	
3.3.II		Verklaring huwelijksbevoegdheid en bewijs/legalisatie van buitenlandse documenten	88
	88	Verklaring huwelijksbevoegdheid	
	89	Vereiste van legalisatie	
	90	Vervolg	
3.4		De vorm van de huwelijksluiting	90
3.4.I		De hoofdregel: exclusieve bevoegdheid van de abs	90
	91	Monopolie abs inzake huwelijksluiting	
3.4.II		Uitzondering: consulaire huwelijken	91
	92	Consulair huwelijk	
3.5		De erkenning van een buiten Nederland gesloten huwelijk	93
3.5.I		Inleidende opmerkingen	93
	93	Erkenning buitenlands huwelijk	
3.5.II		Erkenningsvraag van een elders tot stand gekomen huwelijk en de processuele toets	93
	94	Geen conflictenrechtelijke toets	
3.5.III		Het huwelijk dient ingevolge het recht van de staat van huwelijksvoltrekking rechtsgeldig te zijn	94
	95	Ruime invulling begrip 'recht'	
	96	Informeel huwelijk	
	97	Rechtsgeldig huwelijk	
	98	Nadien rechtsgeldig geworden huwelijk	
3.5.IV		Erkenning rechtsgeldigheid buitenlandse huwelijken gesloten ten overstaan van diplomatieke of consulaire ambtenaar	97
	99	Erkenning buitenlandse consulaire huwelijken	
3.5.V		Recht omvat ook regels van conflictenrecht	98
	100	Toelating renvoi	
3.5.VI		De 'huwelijksverklaring' afgegeven door een bevoegde autoriteit	98
	101	Huwelijksverklaring	
3.6		De openbare orde-exceptie in de zin van art. 10:32 BW	100
3.6.I		Algemeen	100
	102	Algemeen	
3.6.II		Nadere concretisering van de openbare orde en de weigeringsgronden	101
	103	Imperatief karakter weigeringsgronden	
	104	De openbare orde in overige situaties	
	105	Enkele buitenlandse huwelijksvormen en de openbare orde	
	106	Polygaam huwelijk	
	107	Vervolg	
	108	Vervolg	
	109	Vervolg	
	110	Vervolg	

111	Huwelijken tussen nauwe bloedverwanten	
112	Neef-nichthuwelijk	
113	Kindhuwelijk	
114	Vervolg	
115	Dwanghuwelijk	
116	Vervolg	
117	Huwelijk in geval van geestelijke stoornis	
3.7	De aanvraag	112
3.7.I	Algemeen	112
118	Erkenning buitenlands huwelijk als aanvraag	
3.7.II	Zelfstandige aanknopng van de aanvraag van de erkenning van in het buitenland gesloten huwelijk	113
119	Zelfstandige aanknopng aanvraag	
3.7.III	De afhankelijke aanknopng van de aanvraag in de zin van art. 12 lid 2 Huwelijksverdrag 1978	114
120	Afhankelijke aanknopng aanvraag	
3.7.IV	De prealabele vraag van de rechtsgeldigheid van een in het buitenland gesloten huwelijk bij de erkenning van een in het buitenland tot stand gekomen rechterlijke beslissing of rechtsfeit/rechts-handeling	115
121	Geen aanvraag in het kader van een erkenningskwestie	
3.8	Sanctie op overtreding van de materiële en/of formele huwelijksvereisten	117
122	Gevolgen met betrekking tot geschonden huwelijksvereisten	
123	Vervolg	
124	Vervolg	
3.9	Overgangsrecht	119
125	Temporele regeling erkenning buitenlandse huwelijken	
4	De rechtsbetrekkingen tussen de echtgenoten	121
4.1	Inleidende opmerkingen	121
126	Structuur afdeling 2 van Titel 3 Boek 10 BW	
127	Vervolg	
4.2	De persoonlijke rechtsbetrekkingen tussen de echtgenoten	122
4.2.I	Algemeen	122
128	De persoonlijke rechtsbetrekkingen tussen de echtgenoten	
4.2.II	De rechtskeuze	123
129	De rechtskeuzebevoegdheid	
4.2.III	De objectieve verwijzingsregel	124
130	De objectieve verwijzingsregeling	
131	Gemeenschappelijke nationaliteit als aanknopingsfactor	
4.2.IV	De temporele gevolgen van de rechtskeuze en de wijziging van de aanknopingsfactor in de tijd	126
132	Gevolgen van latere rechtskeuze en wijziging van de aanknopingsfactor in de tijd	
4.2.V	Terzijdestelling van het toepasselijke buitenlandse recht met beroep op de openbare orde	127
133	De openbare orde-exceptie	
4.3	Verbintenissen ten behoeve van de gewone gang van de huishouding	128
134	Verbintenissen ten behoeve van de gewone gang van de huishouding	
135	Vervolg.	
4.4	Gezinsbescherming	129
136	De gezinsbeschermende bepalingen	
137	De niet-handelende echtgenoot woont in het buitenland	
138	Bescherming van in het buitenland woonachtige wederpartij	
139	Vervolg	

4.5	De verhouding tot andere verwijzingscategorieën	133
	140 Afbakening tot andere verwijzingscategorieën	
5	De huwelijksontbinding	135
5.1	Inleidende opmerkingen	135
	141 Bronnen	
	142 Vervolg	
	143 Rome III	
	144 Aansluiting bij Rome III	
	145 Vervolg	
	146 Vervolg	
5.2	De rechtsmacht van de Nederlandse rechter inzake huwelijksontbinding	141
5.2.I	Algemeen	141
	147 Bronnen	
5.2.II	Het materiële en formele toepassingsgebied	142
	148 Materieel en formeel toepassingsgebied	
	149 Administratieve echtscheiding	
	150 Formeel toepassingsgebied	
5.2.III	De rechtsmachtsregeling	145
5.2.III.A	Algemeen	145
	151 Gelijkwaardige en exclusieve bevoegdheidsgronden	
	152 Vervolg	
	153 Géén effectiviteitstoets bij meervoudige nationaliteit	
	154 Tijdstip van aanknopng	
5.2.III.B	De bevoegdheidsgronden van art. 3 Brussel IIbis	149
	155 De bevoegdheidsgronden	
5.2.IV	Tegenverzoek	151
	156 Tegenverzoek	
5.2.V	Omzetting van scheiding van tafel en bed in echtscheiding	151
	157 Omzetting in echtscheiding	
5.2.VI	Het Nederlandse commune rechtsmachtsrecht	152
	158 Beperkte functie art. 4 lid 1 Rv	
5.3	De rechtsmacht en het toepasselijk recht ten aanzien van het verplicht ouderschapsplan	153
	159 Bestaan en inhoud van ouderschapsplan	
5.4	De echtscheidingsbevoegdheid van de Nederlandse rechter en, op termijn, van de ambtenaar van de burgerlijke stand	154
	160 Bevoegdheid Nederlandse rechter en abs	
	161 Vervolg	
5.5	Het op de echtscheiding toepasselijke recht	156
5.5.I	Algemeen	156
	162 De voormalige regeling van art. 1 Wet conflictenrecht echtscheiding	
5.5.II	De structuur van de verwijzingsregeling	158
	163 De opzet en het toepassingsgebied van art. 10:56 BW	
5.5.III	Toepasselijkheid van het Nederlandse recht als lex fori	159
	164 De rechtstheoretische grondslag	
	165 De lex fori	
	166 Enkele bezwaren tegen art 10:56 lid 1 (en lid 4) BW	
5.5.IV	Rechtskeuze voor het gemeenschappelijke nationale recht	163
	167 Gezamenlijke of onweersproken rechtskeuze	
	168 Een eenzijdige rechtskeuze	
	169 De realiteitstoets	
	170 Vervolg	

	171 De vorm van de rechtskeuze	
	172 Het tijdstip van het doen van rechtskeuze	
5.6	Het voortgezet gebruik van de echtelijke woning	168
	173 Rechtsmacht	
	174 Toepasselijk recht	
5.7	Erkenning van buitenlandse echtscheidingen	169
5.7.I	De erkenningsregeling van Brussel II-bis	169
	175 Algemeen	
	176 Erkenning zonder vorm van proces	
	177 Weigeringsgronden	
	178 Vervolg	
	179 Geen bevoegdheids- en conflictenrechtelijke toets. Verbod révision en fond	
5.7.II	De erkenningsregeling van de verdragen van Luxemburg 1967 en 's-Gravenhage 1970	174
	180 De bodemvoorziening van het Luxemburgse en het Haagse Echtscheidingserkeningsverdrag 1970	
5.7.III	De erkenning met betrekking tot buitenlandse in een niet EU-lidstaat gegeven echtscheidingsbeslissing	175
5.7.III.A	Algemeen	175
	181 De nationale erkenningsregel	
5.7.III.B	De afbakening van de erkenningsregel van art. 10:57 BW tot die van art. 10:58 BW	176
	182 Afbakening art. 10:57 BW tot art. 10:58 BW	
5.7.III.C	De erkenningsvereisten van art. 10:57 lid 1 BW	177
	183 Enkele processuele erkenningsvereisten	
5.7.III.D	De erkenningsvereisten van art. 10:57 lid 2 BW	178
	184 De reparatiemogelijkheid van art. 10:57 lid 2 BW	
5.7.III.E	Verruiming van de werkingssfeer van art. 10:57 BW: enkele specifieke vormen van huwelijksontbinding	179
	185 Verruiming toepassingsgebied art. 10:57 BW	
	186 De khoel-huwelijksontbinding	
	187 De moebaraa-huwelijksontbinding	
	188 De talaq-huwelijksontbinding	
	189 Huwelijksontbinding met wederzijds goedvinden	
	190 Afwijzende buitenlandse echtscheidingsbeslissing	
5.7.IV	De erkenning van buitenlandse huwelijksontbindingen door een eenzijdige verklaring van een der echtgenoten	185
	191 De eenzijdige verstoting	
	192 Huwelijksontbinding in het buitenland	
	193 Overeenstemming met een nationaal recht van de echtgenoot die het huwelijk eenzijdig heeft ontbonden	
	194 Rechtsgevolg ter plaatse	
	195 Instemming of berusting door de vrouw	
5.7.V	De openbare orde-exceptie	190
	196 De openbare orde	
5.7.VI	Het vorderen van medewerking aan een islamitische huwelijksontbinding door de vrouw bij de Nederlandse rechter	191
	197 Seculier rechtsmiddel bij islamitische echtscheiding	
	198 Vervolg	
6	Huwelijksvermogensrecht	195
6.1	Inleiding	195
	199 Verscheidene rechtsbronnen	
6.2	Rechtsmacht Nederlandse rechter inzake kwesties van huwelijksvermogensrecht	197

6.2.I	Inleiding	197
	200 Algemeen	
6.2.II	Het begrip huwelijksvermogensrecht in relatie tot enkele Europese verordeningen	197
	201 Invulling begrip huwelijksvermogensrecht	
6.2.III	De rechtsmachtregeling van het Nederlands-Belgische Bevoegdheids- en Executieverdrag 1925	199
	202 Toepassingsgebied	
6.2.IV	Het commune internationale bevoegdheidsrecht	201
6.2.IV.A	Algemeen	201
	203 Zelfstandige gronden voor rechtsmacht	
6.2.IV.B	Nevenvoorzieningen	202
6.2.IV.B.1	Verdeling van de huwelijksvermogensgemeenschap	202
	204 Nevenvoorziening in het kader van echtscheiding	
6.2.IV.B.2	Voortgezet gebruik van de echtelijke woning	202
	205 Nevenvoorziening inzake de echtelijke woning	
	206 Bijzondere verzoeken	
6.2.IV.C	Zelfstandige verzoeken	204
	207 Algemeen	
	208 Zakelijke rechten en huur en verhuur	
	209 Uitdrukkelijke forumkeuze	
	210 Stilzwijgende forumkeuze	
	211 Forum necessitatis van art. 9 onder b Rv	
	212 Forum necessitatis van art. 9 onder c Rv	
6.3	Het Haagse Huwelijksvermogensverdrag 1978	208
6.3.I	Inleidende opmerkingen	208
6.3.I.A	Algemeen	208
	213 Het Haagse Huwelijksvermogensverdrag 1978	
	214 Vervolg	
	215 De structuur	
6.3.I.B	De in afdeling 3 van Titel 3 Boek 10 BW opgenomen regeling. Toepasselijkheid Titel 1 Boek 10 BW	210
	216 De – nationale – regeling van afdeling van Titel 3 en van Titel 1 Boek 10 BW	
	217 Vervolg	
6.3.II	Het materiële toepassingsgebied	212
	218 Afbakening materieel toepassingsgebied	
	219 Vervolg	
	220 Uitgesloten onderwerpen	
	221 Andere uitgesloten onderwerpen	
6.3.III	Rechtskeuze door partijen	216
6.3.III.A	Algemeen	216
	222 Rechtskeuzebevoegdheid algemeen	
	223 Vervolg	
	224 Vervolg	
6.3.III.B	Het tijdstip van de rechtskeuze: vooraf of staande huwelijk	218
	225 Tijdstip van de rechtskeuze	
6.3.III.C	Geen volledige vrijheid met betrekking tot de te kiezen rechtsstelsels	219
	226 Betrokkenheidsvereiste	
6.3.III.D	Het eenheidsbeginsel versus partiële rechtskeuze	220
	227 Rechtskeuze voor gehele vermogen	
	228 Vervolg	
6.3.III.E	Het bestaan van wilsovereenstemming met betrekking tot het gekozen recht	222
	229 Wilsovereenstemming	

Uitgebreide inhoudsopgave

6.3.III.F	Uitdrukkelijke of stilzwijgende rechtskeuze	222
	230 Uitdrukkelijke of stilzwijgende rechtskeuze	
	231 Vervolg	
6.3.III.G	De vormvoorschriften waaraan de rechtskeuze dient te voldoen	225
	232 Vormvereisten met betrekking tot de rechtskeuze	
	233 Vervolg	
	234 Materieelrechtelijke rechtskeuze	
6.3.III.H	Het rechtsgevolg van een rechtskeuze 'sec' ten aanzien van het huwelijksvermogensregime	227
	235 De rechtskeuze 'sec'	
6.3.III.I	Enkele kwesties die speciaal een rechtskeuze staande huwelijk betreffen	229
	236 Geen terugwerkende kracht rechtskeuze in eigenlijke zin	
	237 Rechtskeuze ten processe	
6.3.IV	De objectieve verwijzingsregeling	231
6.3.IV.A	Algemeen	231
	238 De objectieve verwijzingsregeling	
	239 Vervolg	
6.3.IV.B	De objectieve – meezijdige – verwijzingsregel van art. 4 Haags huwelijksvermogensverdrag 1978	233
	240 Een aanknopingsladder	
6.3.IV.C	Op het afstemmingsbeginsel gebaseerde regeling van art. 4 en 5 Haags huwelijksvermogensverdrag 1978 voor enkele specifiek afgebakende situaties	234
	241 Coördinatie van betrokken IPR-stelsels	
	242 Vervolg	
6.3.IV.D	De 'gemeenschappelijke nationaliteit' als aanknopingsfactor in de zin van het verdrag	236
	243 De gemeenschappelijke nationaliteit	
	244 De meervoudige nationaliteit	
6.3.IV.E	De aanknopingsfactor van de eerste gewone verblijfplaats	238
	245 De eerste gewone verblijfplaats	
	246 Flexibele peildatum	
	247 Vervolg	
	248 Gewone verblijfplaats van enige duur	
6.3.IV.F	Het 'nauwst verbondenheids'-criterium	241
	249 Het 'nauwst verbonden' recht	
6.3.V	Gemitigeerde veranderlijkheid van het door de objectieve verwijzingsregeling aangewezen recht	242
6.3.V.A	Algemeen	242
	250 Onveranderlijkheid versus veranderlijkheid	
	251 Vervolg	
6.3.V.B	De situaties waarin automatische verandering van het toepasselijke recht optreedt	244
	252 Automatische verandering	
	253 Remigratie en naturalisatie	
	254 Inburgering	
	255 Vestiging van gewone verblijfplaats in dezelfde staat	
	256 De 'behoudkeuze'	
6.3.V.C	De gevolgen van de automatische verandering van het objectief toepasselijke recht	249
	257 Exclusieve werking van de automatische verandering	
	258 Terugwerkende kracht van rechtskeuze	
6.3.VI	Derdenwerking en derdenbescherming	251
	259 Derdenwerking en derdenbescherming	
	260 Specifieke regeling derdenbescherming	
	261 Bewijslastverdeling; notariële partijverklaring	

	262 Bescherming tegen niet-opeisbaarheid vergoedingsrechten	
	263 Temporele regeling	
6.3.VII	De overgangsrechtelijke regeling	255
	264 Temporele regeling	
	265 Vervolg	
6.3.VIII	Näherberechtigung en verrekening	257
	266 Aanknopingsovermacht en verrekening	
6.3.IX	Wijziging van de inhoud van het toepasselijk recht	258
	267 Wijziging van het toepasselijke materiële recht	
6.3.X	Pensioenverevening	259
6.3.X.A	Inleiding	259
	268 Verevening van pensioenen bij echtscheiding	
	269 Vervolg	
6.3.X.B	De ratio van de WVP: dubbele – verzorgingsrechtelijke en huwelijksvermogensrechtelijke – kwalificatie	261
	270 Dubbele kwalificatie pensioenverevening	
6.3.X.C	De reikwijdteregel voor pensioenen die vallen onder art. 1 lid 4-6 Wvps	262
	271 De reikwijdteregel van art. 1 lid 7 WVP	
6.3.X.D	Buitenlandse pensioenen in de zin van art. 1 lid 8 Wvps	263
	272 Buitenlandse pensioenen	
	273 Analogische toepassing van verwijzingsregeling huwelijksvermogensrecht	
6.3.X.E	Kortsluiting in het verwijzingsresultaat	265
	274 Samenloop van toepasselijke rechtsstelsels	
6.4	Het Haagse Huwelijksgevolgenverdrag 1905	266
6.4.I	Algemeen	266
	275 Huwelijksgevolgenverdrag 1905	
6.4.II	Het formele toepassingsgebied	267
	276 Beperkt formeel toepassingsgebied	
6.4.III	De overgangsrechtelijke regeling	268
	277 Temporele regeling	
	278 Temporele regeling inzake rechtskeuze	
6.5	Het commune internationale huwelijksvermogensrecht	270
6.5.I	Algemeen	270
	279 De Chelouche-regeling	
6.5.II	De commune verwijzingsregeling vóór 1976	271
	280 De patriarchale aanknopning aan de nationaliteit van de man	
6.5.III	De Chelouche/Van Leer-aanknopingsladder	272
6.5.III.A	Algemeen	272
	281 Een aanknopingsladder	
	282 Vervolg	
6.5.III.B	De rechtskeuze onder de Chelouche-regeling	274
	283 De rechtskeuzebevoegdheid	
6.5.III.C	De objectieve verwijzingsregel van de Chelouche-regeling	275
	284 Het onveranderlijkheidsbeginsel	
	285 De gemeenschappelijke nationaliteit	
6.5.IV	De overgangsrechtelijke regeling	277
	286 De overgangsrechtelijke vraag met betrekking tot Chelouche-huwelijken	
	287 Geen beperkte, maar 'in beginsel' onbeperkte terugwerkende kracht	
	288 Vervolg	
6.5.V	Enkele specifieke exceptieclausules	280
	289 Verschillende typen exceptieclausules	
	290 De Sabah-exceptie	

	291 De Chelouche 'onaanvaardbaarheids'-exceptie	
	292 De redelijkheids- en billijkheidsexceptie	
	293 Vervolg	
7	Afstamming	287
7.1	Inleidende opmerkingen	287
	294 Structuur Titel 5 Boek 10 BW	
	295 Vervolg	
7.2	Enkele kwesties van algemene aard met betrekking tot Titel 5	289
7.2.I	De algemene bepalingen van Titel 1	289
	296 De algemene bepalingen	
	297 Vervolg	
7.2.II	Uitgangspunt: begrippen uit het eigen Nederlandse afstammingsrecht	290
	298 Begrippenapparaat Nederlands afstammingsrecht	
	299 Enkele karakteristieken afstammingswet 2014	
	300 Vervolg	
7.2.III	Geen effectiviteitstoets in geval van een meervoudige nationaliteit	293
	301 Meervoudige nationaliteit	
7.2.IV	Tweedeling tussen in Nederland en in het buitenland tot stand gekomen afstammingsbetrekkingen – een processuele toets	295
	302 Processuele toets	
7.3	Rechtsmacht Nederlandse rechter inzake kwesties van afstammingsrecht	296
7.3.I	Rechtsmacht op grond van art. 3	296
	303 Primaire rechtsmachtregel	
	304 Forum conveniens	
7.3.II	De rechtsmachtregeling van het Nederlands-Belgische Bevoegdheids- en Executieverdrag 1925	298
	305 Rechtsmacht Belgisch-Nederlandse verhoudingen	
7.4	Het ontstaan van familierechtelijke betrekkingen door geboorte tijdens het huwelijk of een geregistreerd partnerschap	299
7.4.I	Hoofregel	299
	306 Afstamming door geboorte uit gehuwde ouders of uit personen die een geregistreerd partnerschap hebben gesloten	
	307 Vervolg	
7.4.II	Meervoudige nationaliteit: geen effectiviteitstoets	301
	308 Meervoudige nationaliteit	
7.5	Ontkenning van het door huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstane vaderschap of moederschap	301
7.5.I	Algemeen	301
	309 Ontkenning van het door huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstane ouderschap	
7.5.II	De primaire verwijzingsregel inzake de ontkenning van het door huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstane ouderschap: toepasselijkheid van art. 10:92 BW	302
	310 Hoofregel gerechtelijke ontkenning ouderschap	
7.5.III	De subsidiaire verwijzingsregel: begunstiging van de gerechtelijke ontkenning van het door huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstane vaderschap of moederschap	303
	311 Begunstiging gerechtelijke ontkenning ouderschap	
	312 Gezamenlijk verzoek door partijen	
	313 De – alternatieve – aanknopingspunten	
	314 Het criterium belang van het kind	
7.5.IV	Benoeming van een bijzonder curator	305
	315 Een bijzondere curator	

7.5.V	De gerechtelijke ontkenning van het door huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstane ouderschap (vaderschap en moederschap) en de openbare orde	306
	316 De mogelijkheid van strijd met de openbare orde	
7.5.VI	De buitengerechtelijke ontkenning van het ouderschap	307
	317 Buitengerechtelijke ontkenning van door huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstane ouderschap door de moeder	
	318 Een tweetal beperkingen. Geen belangenafweging	
7.6	Familierechtelijke betrekkingen tussen een vrouw en het buiten huwelijk of geregistreerd partnerschap uit haar geboren kind	308
7.6.I	Algemeen	308
	319 Familierechtelijke betrekkingen door geboorte tussen het kind en de vrouw uit wie het kind is geboren	
7.6.II	Aanknoping aan het nationale recht van de moeder	309
	320 De nationaliteit van de moeder	
7.6.III	Voorrang van het Nederlandse recht in geval van gewone verblijfplaats van de vrouw in Nederland	310
	321 De gewone verblijfplaats van de moeder in Nederland	
7.6.IV	De aanknopingsfactor in de tijd	311
	322 De conflict mobile- kwestie	
7.6.V	Toepasselijkheid van de Overeenkomst van Brussel 1962	311
	323 Overeenkomst van Brussel van 1962	
7.7	Familierechtelijke betrekkingen ontstaan door erkenning	312
7.7.I	Algemeen	312
	324 Distributieve aanknoping in geval van erkenning door een persoon	
7.7.II	Begunstigende aanknoping voor de bevoegdheid van de erkenner en de overige voorwaarden tot erkenning	312
	325 Begunstiging van de erkenning via een subsidiaire aanknoping	
	326 Afschaffing bepaling inzake erkenning door een Nederlandse gehuwde man	
7.7.III	Vermelding van het toegepaste recht in de akte	314
	327 Registratie van het toegepaste recht	
7.7.IV	Bijzondere aanknoping voor de toestemming van de moeder onderscheidenlijk het kind	315
	328 Toestemming van de moeder/het kind	
7.7.V	De aanknopingsfactor in de tijd	316
	329 De conflict mobile-kwestie	
7.8	Ongedaanmaking van de erkenning	316
	330 Ongedaanmaking van de erkenning	
7.9	Familierechtelijke betrekkingen ontstaan door gerechtelijke vaststelling van het ouderschap	317
7.9.I	Een uit drie sporten bestaande aanknopingsladder	317
	331 Hoofdregeel	
	332 De mogelijkheid van strijd met de openbare orde	
7.9.II	De situatie dat de persoon van wie het ouderschap gerechtelijk wordt vastgesteld of de moeder ten tijde van de indiening van het verzoek is overleden	319
	333 De postume gerechtelijke vaststelling van het ouderschap	
7.10	Familierechtelijke betrekkingen ontstaan door wettiging	320
7.10.I	De Overeenkomst inzake wettiging door huwelijk van 1970	320
	334 De Overeenkomst inzake wettiging door huwelijk	
7.10.II	De subsidiaire aanknoping van de gewone verblijfplaats van het kind	321
	335 De subsidiaire aanknoping van de gewone verblijfplaats van het kind	
7.10.III	Het nietige huwelijk waarbij een Nederlandse partij is betrokken	321
	336 Het geval van het nietige huwelijk waarbij een Nederlandse partij is betrokken	

Uitgebreide inhoudsopgave

7.11	De inhoud – de gevolgen – van de familierechtelijke betrekkingen	322
	337 De gevolgen van de afstamming	
7.12	De erkenning van in het buitenland tot stand gekomen rechterlijke beslissingen, rechtsfeiten en rechtshandelingen waarbij familierechtelijke betrekkingen uit hoofde van afstamming zijn vastgesteld of gewijzigd	323
7.12.I	Algemeen	323
	338 De erkenningsregeling van Titel 5 Boek 10 BW	
	339 Vervolg	
7.12.II	Geen onderscheid tussen de erkenning van buitenlandse rechterlijke beslissingen en van rechtsfeiten of rechtshandelingen waarbij een niet-rechterlijke autoriteit is betrokken	324
	340 Geen onderscheid tussen erkenning rechterlijke beslissingen en erkenning rechtsfeiten of rechtshandelingen	
7.13	Erkenning van buitenlandse rechterlijke beslissingen	326
7.13.I	Nadere vereisten voor erkenning	326
	341 Enkele processuele erkenningsvereisten	
7.13.II	Geen erkenning van negatieve beslissingen	328
	342 Uitsluitend positieve beslissingen	
7.13.III	Geen conflictenrechtelijke toets	328
	343 Geen conflictenrechtelijke toets	
7.13.IV	Tegenstrijdige beslissingen	329
	344 Tegenstrijdige rechterlijke beslissingen	
7.13.V	De Overeenkomst inzake wettiging door huwelijk 1970	330
	345 De verwijzingsregeling van de Overeenkomst inzake wettiging door huwelijk	
7.14	De erkenning van in het buitenland tot stand gekomen rechtsfeiten en rechtshandelingen, al dan niet neergelegd in een akte	330
7.14.I	Vereisten voor erkenning van in het buitenland tot stand gekomen rechtsfeiten en rechtshandelingen die zijn neergelegd in een akte	330
	346 Processuele toets met betrekking tot elders tot stand gekomen rechtsfeiten en rechtshandelingen	
	347 Vervolg	
	348 Vervolg	
7.14.II	Enkele op de openbare orde gebaseerde specifieke weigeringsgronden	333
	349 De op de openbare orde gebaseerde weigeringsgronden	
	350 Vervolg	
7.14.III	Erkenning van in het buitenland tot stand gekomen rechtsfeiten en rechtshandelingen die niet zijn neergelegd in een akte	335
	351 Toepassing art. 10:101 op niet in een akte neergelegd rechtsfeit	
7.15	De temporele regeling	336
	352 De overgangsrechtelijke regeling van Titel 5	
7.16	Draagmoederschap	337
7.16.I	Verkenning van het onderwerp	337
	353 Omschrijving van draagmoederschap	
	354 Verschillende vormen van draagmoederschap	
	355 Draagmoederschapsovereenkomst	
	356 Draagmoederschap in Nederland	
	357 Draagmoederschapsvriendelijke landen	
7.16.II	Aspecten van internationaal privaatrecht	342
	358 Internationaal privaatrechtelijke aspecten van draagmoederschap	
	359 Toepasselijk recht op draagmoederschapsovereenkomst	
	360 Internationale bevoegdheid Nederlandse rechter inzake draagmoederschapsgeschillen	
	361 Bevalling in Nederland	

	362	Erkenning buitenlandse afstamming op grond van draagmoederschap	
	363	Vervolg	
	364	Erkenning krachtens buitenlandse geboorteakte	
	365	Opstellen vervangende Nederlandse geboorteakte	
	366	Erkenning van erkenningshandeling, gerechtelijke vaststelling vaderschap of adoptie	
	367	Gevolgen van niet-erkenning	
7.16.III		Ontwikkelingen	353
	368	Nationaal en internationaal	
8		Adoptie	355
8.1		Inleidende opmerkingen	355
	369	De interlandelijke adoptie	
	370	Vervolg	
8.2		De Wet opneming buitenlandse kinderen ter adoptie	356
	371	Vereisten Wet opneming buitenlandse kinderen ter adoptie	
8.3		Rechtsmacht Nederlandse rechter inzake kwesties van adoptie	358
	372	Rechtsmacht op grond van het commune IPR	
	373	Primaire rechtsmachtsregel inzake adoptie	
	374	Forum conveniens	
8.4		Het Haagse Adoptieverdrag van 1993	361
8.4.I		Een verdrag met een specifiek karakter	361
	375	Een multidimensionaal verdrag	
8.4.II		Enkele aan het verdrag ten grondslag liggende doelstellingen	363
	376	Enkele beginselen van het adoptieverdrag	
8.4.III		Toepassingsgebied van het Haagse Adoptieverdrag van 1993	364
	377	Toepassingsgebied	
	378	Voorwaarden toevertrouwing	
	379	Vervolg	
8.5		Titel 6: Het toepasselijke recht op in Nederland uit te spreken adopties en de erkenning van in het buitenland tot stand gekomen niet-verdragsadopties	367
8.5.I		Algemeen	367
	380	Het complementaire en subsidiaire karakter van Titel 6 Boek 10 BW	
	381	Nationaliteitsgevolg inzake adoptie	
8.5.II		Voorrang van de regelgeving inzake interlandelijke adoptie	369
	382	Voorrang verdrag, uitvoeringswet en Wobka op Titel 6	
8.5.III		Nadere afbakening van de rechtsfiguur adoptie	370
	383	Het begrip 'adoptie' in de zin van Titel 6	
	384	Het begrip 'zwakke adoptie'	
8.5.IV		Het op de adoptie toepasselijke recht	372
	385	Toepasselijkheid Nederlands recht op in Nederland uitgesproken adoptie	
	386	Versoepeling Nederlands adoptierecht in geval van een verdragsadoptie	
	387	Toestemming van de ouders van het kind	
	388	Geen effectiviteits- en realiteitstoets	
	389	Vervangende toestemming adoptie	
8.5.V		De rechtsgevolgen van een in Nederland uitgesproken adoptie	377
	390	Rechtsgevolgen van een Nederlandse adoptie	
8.5.VI		Erkenning van niet-verdragsadopties	377
	391	Erkenning niet-verdragsadopties	
	392	Het voormalige erkenningsrecht inzake buitenlandse niet-verdragsadopties	

8.5.VII	Erkenning van rechtswege van niet-verdragsadopties waarbij alle partijen buiten Nederland zijn gevestigd	380
	393 Erkenning van rechtswege van bepaalde buitenlandse niet-verdragsadopties	
	394 Vervolg	
	395 Drie weigeringsgronden	
	396 De schijnadoptie en de openbare orde	
	397 Geen conflictenrechtelijke toets	
8.5.VIII	Erkenningsprocedure van niet-verdragsadopties door adoptiefouders met gewone verblijfplaats in Nederland	384
	398 Speciale erkenningsprocedure bepaalde niet-verdragsadopties onder bepaalde voorwaarden	
	399 Declaratoir op verzoek	
8.5.IX	Rechtsgevolgen van de erkenning	387
	400 Rechtsgevolgen buitenlandse niet-verdragsadopties	
8.5.X	Omzetting van een 'zwakke' buitenlandse adoptie in een 'sterke' adoptie naar Nederlands recht	388
	401 Omzetting zwakke in sterke adoptie	
8.5.XI	'Illegale' of frauduleuze' adoptie van een buitenlands kind	389
	402 Niet inachtneming adoptie vereisten	
9	Ouderlijke verantwoordelijkheid en kindbescherming	391
9.1	Algemeen	391
	403 Verscheidene rechtsbronnen	
	404 Vervolg	
	405 Vervolg	
	406 Uitvoeringswet Internationale Kinderbescherming	
	407 Samenloop	
	408 Vervolg	
	409 Vervolg	
	410 Vervolg	
9.2	Het materiële toepassingsgebied van Brussel II-bis en HKV 1996	398
	411 Het begrip 'ouderlijke verantwoordelijkheid'	
	412 Vervolg	
	413 Het begrip 'kind'	
9.3	Het formele toepassingsgebied van Brussel II-bis en HKV 1996	401
	414 Formeel toepassingsgebied	
	415 Vervolg	
	416 Vervolg	
9.4	Internationale bevoegdheid van Brussel IIbis en van HKV 1996	404
9.4.I	Algemeen	404
	417 De structuur van de bevoegdheidsregeling	
9.4.II	Hoofdregel: het gerecht van de gewone verblijfplaats van het kind	405
	418 Primaire bevoegdheidsregel	
	419 Wijziging van de gewone verblijfplaats. Perpetuatio fori	
	420 Vervolg	
9.4.III	Onbekende gewone verblijfplaats kind; vluchtelingenkinderen	410
	421 Gerecht van de werkelijke verblijfplaats van het kind	
	422 Vervolg	
9.4.IV	Voortgezette bevoegdheid bij wijziging van het omgangsrecht	411
	423 Voortgezette bevoegdheid bij wijziging omgangsrecht	
	424 Vervolg	

9.4.V	Prorogatie van rechtsmacht	413
	425 Forumkeuze	
	426 Vervolg	
	427 Wijze en tijdstip van aanvaarding bevoegdheid	
	428 Vervolg	
	429 Criterium belang van het kind	
	430 Bijkomende eisen	
	431 Beperkte forumkeuze art. 10 HKV 1996	
9.4.VI	Voorlopige en bewarende maatregelen	419
9.4.VI.A	Afbakening voorlopige en bewarende maatregelen	419
	432 Algemeen	
	433 Vervolg	
	434 Formeel toepassingsgebied	
9.4.VI.B	Enkele toepassingsvoorwaarden	421
	435 Spoedeisend karakter van maatregel	
	436 Personen of goederen die zich in de forumstaat bevinden	
	437 Informatieplicht	
	438 Territoriale werking	
9.4.VI.C	Voorlopige maatregelen in de zin van art. 12 HKV 1996	424
	439 Voorlopige maatregelen	
9.4.VII	Het commune internationale bevoegdheidsrecht	425
	440 De in Nederland geldende commune bevoegdheidsregeling	
9.4.VIII	Overdracht aan een meer geschikt forum	426
	441 Overdracht van bevoegdheid aan een meer passend forum	
	442 Vervolg	
	443 Voorwaarden verwijzing van zaak naar gerecht in andere lidstaat/verdragsstaat	
	444 Vervolg	
	445 Samenwerking tussen betrokken gerechten	
9.5	Het Haagse Kinderbeschermingsverdrag van 1961	431
9.5.I	De structuur van de verdragsregeling	431
	446 Structuur HKV 1961	
9.6	Het toepasselijke recht van het Haagse Kinderbeschermingsverdrag van 1996	432
9.6.I	Algemeen	432
	447 Toepasselijke recht	
9.6.II	Het op beschermende maatregelen toepasselijke recht	433
	448 De lex fori	
	449 De exceptieclausule	
	450 Wijziging van de gewone verblijfplaats in de tijd	
9.6.III	Het van rechtswege ontstaan of tenietgaan van ouderlijke verantwoordelijkheid	436
	451 Algemeen	
	452 Van rechtswege ontstaan of tenietgaan van ouderlijke verantwoordelijkheid	
	453 Ouderlijke verantwoordelijkheid uit overeenkomst of eenzijdige rechtshandeling	
	454 Verandering van de gewone verblijfplaats van het kind	
	455 Vervolg	
	456 Temporele regeling van ex lege voortbestaan, respectievelijk ontstaan van ouderlijke verantwoordelijkheid	
	457 Uitoefening van de ouderlijke verantwoordelijkheid	
	458 Ontneming of wijziging van ouderlijke verantwoordelijkheid	
9.6.IV	Derdenbescherming	444
	459 Derdenbescherming	
9.6.V	Gedeeltelijke uitsluiting renvoi en het afstemmingsbeginsel	445
	460 Gedeeltelijke uitsluiting renvoi	

Uitgebreide inhoudsopgave

9.7	Erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen op grond van Brussel IIbis en het HKV 1996	446
9.7.I	Algemeen	446
	461 Formeel toepassingsgebied en samenloop	
	462 Soortgelijke erkennings- en tenuitvoerleggingsregeling Brussel IIbis en HKV 1996	
	463 Verschil 1: uitvoerbaar zonder exequatur	
	464 Verschil 2: authentieke akten en overeenkomsten	
9.7.II	Erkenning zonder bijzondere procedure	450
	465 Erkenning van rechtswege	
9.7.III	Procedure voor verkrijging beslissing houdende erkenning of niet-erkenning	450
	466 Verzoek om een beslissing houdende (niet-)erkenning	
	467 Vervolg	
	468 Vervolg	
	469 Voorlopige en bewarende maatregelen in de zin van art. 20 Brussel II-bis	
9.7.IV	Weigeringsgronden ouderlijke verantwoordelijkheid	454
	470 Gronden tot weigering van erkenning van beslissingen inzake ouderlijke verantwoordelijkheid	
	471 Verbod toetsing bevoegdheid: art. 24 Brussel II-bis. Onbevoegdheid is weigeringsgrond: art. 23 lid 2 onder a HKV 1996	
	472 Kind is niet in de gelegenheid gesteld te worden gehoord	
	473 De openbare orde-exceptie	
	474 Verbod van révision au fond	
9.7.V	Uitvoerbaarverklaring en tenuitvoerlegging	458
	475 Uitvoerbaarverklaring vereist	
	476 Vervolg	
	477 Speciale exequaturprocedure	
	478 Vervolg	
	479 Tenuitvoerlegging in andere lidstaat/verdragsstaat	
	480 Vervolg	
9.8	Internationale samenwerking en uithuisplaatsing	464
	481 Samenwerking Centrale Autoriteiten	
10	Alimentatie	467
10.1	Inleidende opmerkingen	467
10.1.I	Algemeen	467
	482 Algemeen	
10.1.II	De voormalige en nieuwe regelgeving	468
	483 Hoofdpijnen voormalige en nieuwe regelgeving	
	484 Reductie rechtsbronnen	
10.2	De Alimentatieverordening 2008	470
10.2.I	Doelstellingen en structuur Alimentatieverordening 2008	470
	485 De Preambule	
10.2.II	Temporeel toepassingsgebied	472
	486 Regels van overgangsrecht	
10.2.III	Formeel toepassingsgebied	473
	487 Universele toepassing rechtsmachtregeling	
10.2.IV	Materieel toepassingsgebied	474
	488 Begrip 'onderhoudsverplichtingen'	
	489 Vervolg	

10.2.V	De verhouding en de samenloop van de Alimentatieverordening 2008 en het Haagse Alimentatieprotocol 2007 tot bestaande rechtsinstrumenten	476
	490 Verschillende gevallen van samenloop	
	491 Vervolg	
	492 Vervolg	
	493 Vervolg	
10.2.VI	De rechtsmachtregeling	479
10.2.VI.A	Inleidende opmerkingen	479
	494 Algemeen	
	495 Vervolg	
	496 De aanknopingsfactor van de gewone verblijfplaats	
10.2.VI.B	De bevoegdheidsgronden van art. 3 Europese alimentatieverordening	482
	497 Gewone verblijfplaats van de verweerder	
	498 Gewone verblijfplaats van de onderhoudsgerechtigde	
	499 Nevenverzoek alimentatie bij verzoek betreffende echtscheiding	
	500 Nevenverzoek alimentatie bij verzoek betreffende maatregel inzake ouderlijke verantwoordelijkheid	
10.2.VI.C	Uitdrukkelijke forumkeuze	486
	501 Algemeen	
	502 Vervolg	
	503 Beperking van de te kiezen gerechten	
	504 Peildatum	
	505 De vorm en de wilsovereenstemming met betrekking tot de forumkeuze	
10.2.VI.D	Stilzwijgende forumkeuze	491
	506 Verschijning scheidt competentie	
10.2.VI.E	Subsidiare rechtsmachtbepaling	492
	507 Subsidiare bevoegdheid	
10.2.VI.F	Noodbevoegdheid	493
	508 Forum necessitatis	
10.2.VI.G	Beperking bevoegdheid ten aanzien van wijziging van beslissing inzake levensonderhoud	494
	509 Beperking bij wijzigingsverzoek onderhoudsplichtige	
10.3	Het toepasselijke recht inzake alimentatie	495
10.3.I	Algemeen	495
	510 De nieuwe conflictenrechtelijke regeling	
	511 Vervolg	
10.3.II	Karakter en structuur van de nieuwe regeling	497
	512 Overzicht regeling Haags alimentatieprotocol 2007	
	513 Temporele regeling	
	514 Het Haags alimentatieprotocol 2007 en het Unierecht	
	515 Voorrang en samenloop Haags Alimentatieprotocol 2007	
10.3.III	Het materiële en formele toepassingsgebied	501
	516 Materieel toepassingsgebied	
	517 Het begrip 'onderhoudsverplichtingen die voortvloeien uit een familiebetrekking'	
	518 Vervolg	
	519 Alimentatieovereenkomsten tussen echtgenoten	
	520 Voorlopige alimentatievoorzieningen	
	521 Afzonderlijke verwijzingsregeling voor onderwerp alimentatie	
	522 Formeel toepassingsgebied	

Uitgebreide inhoudsopgave

10.3.IV	De – algemene – hoofdaanknoping aan het recht van de staat van de gewone verblijfplaats van de alimentatiegerechtigde	507
	523 De – algemene – objectieve verwijzingsregeling	
	524 De wijziging van de aanknopingsfactor in de tijd	
10.3.V	Enkele bijzondere verwijzingsregels ten gunste van bepaalde alimentatiegerechtigden	510
10.3.V.A	De structuur van de regeling van art. 4 van het Haags Alimentatieprotocol 2007	510
	525 Enkele subsidiaire aanknopingsvarianten	
10.3.V.B	Het personele toepassingsgebied van art. 4 van het Haags Alimentatieprotocol 2007	511
	526 Personeel toepassingsgebied	
10.3.V.C	De subsidiaire aanknoping aan respectievelijk de lex fori en het recht van de staat van de gemeenschappelijke nationaliteit	512
	527 Begunstiging alimentatiegerechtigde	
10.3.V.D	Het geval dat de zaak aanhangig wordt gemaakt door de alimentatiegerechtigde bij de bevoegde autoriteit van de staat waar de alimentatieplichtige zijn gewone verblijfplaats heeft	513
	528 De primaire aanknoping aan de lex fori	
10.3.VI	De bijzondere verwijzingsregel inzake alimentatie tussen echtgenoten en ex-echtgenoten	514
	529 Algemeen	
	530 Bezwaren tegen de verwijzingsregel van art. 8 Haags Alimentatieverdrag 1973	
	531 De functie van de exceptieclausule	
	532 Het 'sterker betrokken recht'	
	533 Echtgenoten en ex-echtgenoten	
10.3.VII	De rechtskeuze	520
10.3.VII.A	Inleiding	520
	534 Algemeen	
10.3.VII.B	Rechtskeuze voor het recht dat ten behoeve van een specifieke alimentatieprocedure van toepassing is	521
	535 Algemeen	
	536 Vormvoorschriften	
10.3.VII.C	De rechtskeuze van het toepasselijke recht	523
	537 Algemeen	
	538 De keuze van enkele 'betrokken' rechtsstelsels	
	539 Vormvoorschriften	
	540 Afstand doen van recht op alimentatie	
	541 De exceptieclausule van art. 8 lid 5 Haags alimentatieprotocol 2007	
10.3.VIII	Het recht van een overheidslichaam tot terugbetaling	527
	542 Recht overheidsinstantie tot terugbetaling	
10.3.IX	De werkingssomvang van het alimentatiestatuu	528
	543 Alimentatiestatuu	
10.3.X	Vaststelling van het bedrag van de alimentatie	530
	544 Correctie op grond van behoeften en draagkracht	
	545 De openbare orde-exceptie	
10.4	Erkenning en tenuitvoerlegging buitenlandse alimentatiebeslissingen	532
10.4.I	Algemeen	532
	546 Algemeen	
	547 Vervolg	
10.4.II	Beslissingen gegeven in een door het Haags Alimentatieprotocol 2007 gebonden lidstaat	534
	548 Afschaffing van het exequatur	
10.4.III	Beslissingen gegeven in een niet door het Haagse Alimentatieprotocol 2007 gebonden lidstaat	535
	549 Geen afschaffing van het exequatur	

10.4.IV	Gemeenschappelijke bepalingen	537
	550 Enkele gemeenschappelijke regels	
10.5	Toegang tot de rechter en internationale rechtshulp	538
	551 Toegang tot de rechter	
	552 Vervolg	
	553 Samenwerking tussen centrale autoriteiten	
11	Volwassenenbescherming	543
11.1	Inleidende opmerkingen	543
11.1.I	Algemeen	543
	554 Onderwerpen van internationale volwassenbescherming	
	555 Vervolg	
11.1.II	Het Haagse Verdrag inzake de internationale bescherming van volwassenen	545
	556 Algemeen	
11.1.III	Nauwe verwevenheid van het HVV 2000 met het HKV 1996	546
	557 Samenhang HVV 2000 met HKV 1996	
11.1.IV	De structuur van het Verdrag inzake de internationale bescherming van volwassenen	547
	558 Systematiek van het Verdrag inzake de internationale bescherming van volwassenen	
11.1.V	Anticiperende toepassing van het Verdrag inzake de internationale bescherming van volwassenen	548
	559 Anticiperende interpretatie	
11.1.VI	Analoge toepassing Uitvoeringswet Internationale Kinderbescherming	549
	560 Analoge toepassing Uitvoeringswet Internationale Kinderbescherming	
11.1.VII	Enkele kerndoelstellingen van het HVV 2000	551
	561 Kerndoelstellingen van HVV 2000	
11.2	Het materiële toepassingsgebied	552
	562 Het begrip volwassene die bescherming behoeft	
	563 Het begrip volwassene	
	564 Het begrip beschermingsmaatregelen	
	565 Uitgesloten onderwerpen	
	566 Uitsluiting van overheidsmaatregelen	
11.3	Internationale bevoegdheid op grond van het HVV 2000	557
11.3.I	Algemeen	557
	567 De structuur van de bevoegdheidsregeling	
11.3.II	Het formele toepassingsgebied van de bevoegdheidsregeling van het HVV 2000	558
	568 Formeel toepassingsgebied	
11.3.III	De hoofdregel: de autoriteiten van de gewone verblijfplaats van de volwassene	559
	569 Primaire bevoegdheidsregel	
11.3.IV	Wijziging bevoegdheid bij verandering van de gewone verblijfplaats	560
	570 Wijziging bevoegdheid in geval verandering gewone verblijfplaats	
11.3.V	De categorie volwassen vluchtelingen	560
	571 Vluchtelingen	
11.3.VI	Personen zonder gewone verblijfplaats	561
	572 Niet-vaststelling van gewone verblijfplaats van volwassene	
11.3.VII	De autoriteiten van de nationaliteit van de volwassene	562
	573 Algemeen	
	574 Beperkt formeel toepassingsgebied	
	575 Subsidiaire bevoegdheidsregel	
11.3.VIII	Overdracht bevoegdheid aan een meer passend forum	564
	576 Overdracht van bevoegdheid	
	577 Vervolg	
	578 Autoriteiten van verdragsstaten aan wie bevoegdheid kan worden overgedragen	

Uitgebreide inhoudsopgave

11.3.IX	Autoriteiten van ligging van het vermogen van de volwassene	566
	579 Bevoegdheid autoriteiten van verdragsstaat van ligging vermogen	
11.3.X	Spoedeisende gevallen	567
	580 Bevoegdheid in spoedeisende gevallen	
11.3.XI	Tijdelijke maatregelen met beperkte (territoriale) werking	568
	581 Bevoegdheid inzake tijdelijke maatregelen	
11.4	Rechtsmacht op grond van het Nederlandse commune IPR	569
11.4.I	Inleiding	569
	582 Algemeen	
11.4.II	De hoofdregel voor verzoekschriftprocedures van art. 3 Rv	570
	583 Primaire rechtsmacht	
	584 Een te ruim bemeten bevoegdheidsbepaling	
	585 Het beginsel 'point d'intérêt point d'action'	
11.4.III	De forum conveniens-toets	572
	586 De forum conveniens-toets	
11.4.IV	Het forum necessitatis	573
	587 Het forum necessitatis	
11.5	Het op de bescherming van de volwassene toepasselijke recht	573
11.5.I	Algemeen	573
	588 Structuur verwijzingsregeling HVV 2000	
11.5.II	Formeel toepassingsgebied verwijzingsregels HVV 2000	574
	589 Formeel toepassingsgebied	
11.5.III	De lex fori: Gleichlauf bevoegdheid en toepasselijk recht	576
	590 Samenval bevoegdheid en toepasselijke recht	
11.5.IV	De exceptieclausule van art. 13 lid 2 HVV 2000	576
	591 De exceptieclausule	
11.5.V	Wijze van uitvoering van beschermingsmaatregelen in het buitenland	577
	592 Wijze uitvoering maatregel	
11.6	Het op de zorgvolmacht toepasselijke recht	578
11.6.I	Tendens naar grotere zelfbeschikking van de volwassene in het geval van een toekomstige wilsonbekwaamheid	578
	593 De rechtsfiguur van de zorgvolmacht	
	594 De rechtsfiguur van het levenstestament	
11.6.II	De conflictenrechtelijke regeling van de rechtsfiguur van de zorgvolmacht	580
	595 Verwijzingsregeling inzake de zorgvolmacht	
11.6.III	Het formele toepassingsgebied	580
	596 Formeel toepassingsgebied	
11.6.IV	Het materiële toepassingsgebied	581
	597 Materieel toepassingsgebied	
	598 Vervolg	
	599 Vervolg	
11.6.V	De objectieve aanknopng van art. 15 lid 1 HVV 2000	583
	600 De objectieve verwijzingsregel	
11.6.VI	De rechtskeuze	583
	601 De rechtskeuzebevoegdheid	
11.6.VII	Intrekking of wijziging van de zorgvolmacht	585
	602 Intrekking of wijziging zorgvolmacht	
11.7	Voorrangsregels	585
	603 Voorrangsregels: art. 20	
11.8	De openbare orde-exceptie	587
	604 De openbare orde-exceptie: art. 21	

11.9	Erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse beschermingsmaatregelen	588
11.9.I	Inleiding	588
	605 Algemeen	
11.9.II	Erkenning en tenuitvoerlegging op grond van het HVV 2000	589
	606 Erkenning van rechtswege	
11.9.III	Procedure voor verkrijging van beslissing houdende erkenning of niet-erkenning	590
	607 Declaratoir op verzoek houdende erkenning of niet-erkenning beschermingsmaatregel	
11.9.IV	Gebondenheid aan vaststelling feiten	591
	608 Gebondenheid aan vaststelling van feiten. Geen <i>révision au fond</i>	
11.9.V	Uitvoerbaarverklaring en tenuitvoerlegging	591
	609 De uitvoerbaarverklaring	
	610 Tenuitvoerlegging in andere verdragsstaat	
11.10	Internationale samenwerking. Internationaal certificaat	593
	611 Systeem van rechterlijke en administratieve samenwerking	
11.11	Verordening wederzijdse erkenning van beschermingsmaatregelen in burgerlijke zaken	595
11.11.I	Algemeen	595
	612 Strekking van de regeling	
11.11.II	Het begrip beschermingsmaatregelen	595
	613 Structuur van de verordening	
11.11.III	Wederzijdse erkenning	597
	614 Erkenning van rechtswege	
	615 Aanpassing van de beschermingsmaatregel	
11.11.IV	Dwangmiddelen	598
	616 Sancties	
12	Erfrecht	601
12.1	Inleiding	601
12.1.I	Algemeen	601
	617 Rechtsbronnen	
	618 Vervolg	
	619 De doelstelling van de Erfrechtverordening	
	620 De indeling van de Erfrechtverordening en het belang van het Haags Erfrechtverdrag 1989	
12.1.II	Beperkt toepassingsgebied Erfrechtverordening	606
	621 Beperkt toepassingsgebied van de Erfrechtverordening	
	622 Afbakening bekwaamheid: testebekwaamheid, erfbekwaamheid en materiële geldigheid uiterste wilsbeschikkingen	
	623 Afbakening huwelijksvermogensrecht	
	624 Afbakening huwelijksvermogensrecht. Boedelmenging en uitsluitingsclausule	
	625 Afbakening 'will substitutes' of 'quasi-erfrecht'	
	626 Afbakening trusts en andere entiteiten	
	627 Afbakening goederenrechtelijke aspecten; numerus clausus, aanpassing en inschrijving	
	628 Vervolg	
	629 Afbakening insolventie	
12.1.III	Kwesties van temporeel recht	619
	630 Oud of nieuw internationaal erfrecht? Overgangsrechtelijke aspecten Erfrechtverordening	
	631 Overgangsrechtelijke aspecten Haags Erfrechtverdrag 1989 bij overlijden v�or 17 augustus 2015 dan wel v�or 1 oktober 1996	

Uitgebreide inhoudsopgave

12.2	De testamentaire vorm en de vorm van aanvaarding en verwerping	623
12.2.I	Inleidende opmerkingen	623
	632 Testamentaire vorm van eenzijdige uiterste wilsbeschikkingen, erfovereenkomsten en verklaringen van aanvaarding en verwerping	
	633 Het Haags verdrag testamentsvormen 1961	
12.2.II	Het formele toepassingsgebied van het Haags verdrag testamentsvormen 1961	626
	634 Universele werking Haags verdrag testamentsvormen 1961	
12.2.III	Temporele aspecten	626
	635 Overgangsrechtelijke aspecten	
12.2.IV	De materiële reikwijdte van het Haags verdrag testamentsvormen 1961	627
	636 Afbakening materieel toepassingsgebied Haags verdrag testamentsvormen 1961	
	637 Vervolg	
	638 Bekwaamheid	
12.2.V	Het toepasselijke recht betreffende de vorm	630
	639 Het toepasselijke recht	
	640 Vervolg	
	641 De herroeping	
	642 De stichting opgericht bij testament	
	643 Geen renvoi	
	644 Het mondelinge testament	
	645 Openbare orde	
	646 Voorbehouden	
12.2.VI	De vorm van aanvaarding en verwerping	636
	647 Formele geldigheid aanvaarding en verwerping	
12.3	De internationale bevoegdheid in erfrechtzaken	637
12.3.I	Inleidende opmerkingen	637
	648 Internationale bevoegdheid in erfrechtzaken	
12.3.II	Het formele toepassingsgebied bevoegdheidsregeling Erfrechtverordening	638
	649 Formele toepassingsgebied bevoegdheidsregeling Erfrechtverordening	
12.3.III	Temporele aspecten bevoegdheidsregeling Erfrechtverordening	639
	650 Overgangsrecht bevoegdheidsregeling	
12.3.IV	Algemene aspecten van bevoegdheidsregels Erfrechtverordening	639
	651 Ambtshalve toepassing	
	652 Definitie 'gerecht'	
	653 Gleichlauf	
	654 Forum necessitatis	
12.3.V	De bevoegdheidsregels van de Erfrechtverordening	642
	655 Primaire bevoegdheidsregel; gewone verblijfplaats in lidstaat	
	656 Subsidiare bevoegdheidsregel I; goederen in lidstaat met verbondenheid	
	657 Subsidiare bevoegdheidsregel II; goederen in lidstaat met beperkte verbondenheid	
	658 Bevoegdheid bij rechtskeuze; forumkeuze	
	659 Bevoegdheid bij rechtskeuze; forum (non) conveniens	
12.4	De erfopvolging	647
12.4.I	Inleidende opmerkingen	647
	660 De Erfrechtverordening, Boek 10 BW en het toepasselijke recht erfopvolging	
12.4.II	Het formele toepassingsgebied van de Erfrechtverordening betreffende de erfopvolging	648
	661 Universele werking Erfrechtverordening	
12.4.III	De materiële reikwijdte van de Erfrechtverordening betreffende de erfopvolging	648
	662 Het toepassingsgebied van de toepasselijke erfwet	
	663 Het toepassingsgebied van de toepasselijke erfwet; afwikkeling	
	664 Vervolg	

	665 Het toepassingsgebied van de toepasselijke erfwet; legitieme en family law provisions	
	666 Vervolg	
	667 Het toepassingsgebied van de toepasselijke erfwet; commoranten	
	668 Het toepassingsgebied van de toepasselijke erfwet; uitleg	
12.4.IV	Het toepasselijke recht, algemene aspecten	655
	669 Eenheidsstelsel	
	670 Renvoi bij toepassing recht derde staat	
	671 Bijzondere erfrechtregimes	
	672 Onbeheerde nalatenschap; toe-eigenen door staat bij ontbreken erfgenaam of legataris	
	673 Openbare orde-exceptie	
12.4.V	De rechtskeuze	661
	674 De rechtskeuze	
	675 Vervolg	
	676 De rechtskeuze betreffende de toelaatbaarheid en de materiële geldigheid	
	677 Vorm en materiële geldigheid van de rechtskeuze	
	678 Vervolg	
12.4.VI	De objectieve verwijzingsregeling	666
	679 De objectieve verwijzingsregeling bij ontbreken rechtskeuze	
	680 Vervolg	
	681 De toelaatbaarheid en materiële geldigheid	
12.4.VII	De erfovereenkomst	671
	682 Erfovereenkomst	
	683 Vervolg	
	684 Regime voor eenzijdige en meerzijdige erfovereenkomst	
	685 Rechtskeuze erfovereenkomst	
12.4.VIII	Näherberechtigung en verrekening	676
	686 Näherberechtigung en verrekening	
	687 Verrekening bij afwikkeling	
	688 Vervolg	
12.5	Erkenning, uitvoerbaarheid, tenuitvoerlegging van beslissingen en aanvaarding en uitvoerbaarheid van authentieke akten en gerechtelijke schikkingen	680
12.5.I	Erkenning, uitvoerbaarheid en tenuitvoerlegging van beslissingen	680
	689 Erkenning, uitvoerbaarheid, en tenuitvoerlegging	
12.5.II	Aanvaarding en uitvoerbaarheid van authentieke akten en gerechtelijke schikkingen	681
	690 Aanvaarding en uitvoerbaarheid van authentieke akten en gerechtelijke schikkingen	
	691 Vervolg	
12.6	De Europese Erfrechtverklaring	683
	692 De Europese Erfrechtverklaring	
	693 Rechtsgevolgen Europese Erfrechtverklaring	

HOOFDSTUK 1

Nationaliteitsaanknopning versus domiciliaire aanknopning in het internationale personen-, familie- en erfrecht

1.1 Inleiding

- [1] *Algemeen.* Voor de aanwijzing van het toepasselijke recht inzake kwesties van familierecht, fungeert de gewone verblijfplaats, en in mindere mate de nationaliteit, als aanknopingsfactor. Voor de vaststelling van de internationale bevoegdheid van de rechter inzake kwesties van familierecht komt aan de gewone verblijfplaats een prominente plaats toe, terwijl de nationaliteit nog slechts in zeer geringe mate als aanknopingsfactor wordt gehanteerd.

Binnen de meerzijdige verwijzingsregel vervult de aanknopingsfactor een scharnierfunctie, in die zin dat hij de internationale rechtsverhouding 'koppelt' aan een bepaald toe te passen rechtstelsel. In het internationale personen-, familie- en erfrecht (voortaan: *familierecht*) zijn de belangrijkste aanknopingsfactoren de nationaliteit en de woonplaats, of – naar moderner trant – de 'gewone verblijfplaats' van de betrokken persoon of personen. De vraag is nu of de nationaliteit dan wel de gewone verblijfplaats van de betrokken persoon/personen de meest passende aanknopingsfactor is om de 'sterkste betrokkenheid' tussen een bepaalde familierechtelijke rechtsverhouding en een bepaalde rechtsorde tot uitdrukking te brengen. Anders gezegd: is de rechtsorde waarmee de betrokken persoon het sterkst is verbonden de rechtsorde waarvan deze persoon de nationaliteit bezit dan wel die waarin hij zijn gewone verblijfplaats heeft?

In de IPR-doctrine stonden de afgelopen eeuw – en staan deels nog steeds – twee scholen tegenover elkaar. Enerzijds die van de aanhangers van de nationaliteitsaanknopning – het zogenoemde nationaliteitsbeginsel – anderzijds die van de propagandisten van een domiciliaire aanknopning – het zogenoemde woonplaatsbeginsel. Het nationaliteitsbeginsel beheerste in het begin van de vorige eeuw het IPR in het grootste deel van de Europese- continentale- landen. Haar succes viel grotendeels samen met de eerste Haagse Verdragen op het terrein van het familierecht; zie bijvoorbeeld het Verdrag betreffende de wetsconflicten met betrekking tot de gevolgen van het huwelijk ten opzichte van de rechten en verplichtingen der echtgenoten in hun persoonlijke betrekkingen en ten opzichte van hun goederen van 17 juli 1905 (*Stb.* 1912, 285). In deze Haagse Verdragen werd onvoorwaardelijk het primaat toegekend aan de *lex patriae* – doorgaans de

ationale wet van de man. Sinds de tweede helft van de vorige eeuw is echter sprake van een zekere kentering en heeft het woonplaatsbeginsel geleidelijk op bepaalde gebieden van het internationale personen-, en familie- en erfrecht terrein gewonnen ten koste van het nationaliteitsbeginsel.

[2] *Vervolg.* Een tendens is echter waarneembaar tot relativering van beide beginselen. Heden ten dage wordt onderkend dat noch de nationaliteit noch de gewone verblijfplaats van een persoon in absolute zin 'de sterkste band' met het land/de staat van deze persoon behoeft te vormen, aangezien het 'zwaartepunt' van de rechtsverhouding nu eens naar zijn nationale recht, dan weer naar zijn domiciliaire recht kan verwijzen. Om dit 'sterkst betrokken' recht te vinden zijn in de IPR-regelgeving en de doctrine, zo zullen wij hierna zien, allerhande (correctie) mechanismes ontwikkeld, zoals de realiteitstoets in het geval van een puur formele, verwaterde nationaliteit, de effectiviteitstoets in het geval van een meervoudige nationaliteit en de mogelijkheid tot het doen van een rechtskeuze voor het nationale en/of het domiciliaire recht van betrokkene(n). Van een antithese tussen het nationaliteits- en het woonplaatsbeginsel is heden ten dage voorts geen sprake meer in het licht van het materieelrechtelijke beginsel van de gelijkheid van man en vrouw. Dit beginsel is hecht verankerd in het huidige rechtsbewustzijn en de invloed ervan op conflictenrechtelijk niveau is onloochenbaar. Dit heeft ertoe geleid dat in het geval de beide echtgenoten een verschillende nationaliteit hebben, de nationaliteitsaanknoping het veld moet ruimen voor de (gemeenschappelijke) domiciliaire aanknoping van partijen; in zoverre wordt de strijdvraag dus in feite gereduceerd tot de gevallen waarin de echtgenoten een gemeenschappelijke nationaliteit hebben. Van een tegenstelling is ten slotte ook geen sprake meer, wanneer wordt besloten om een op het begunstigingsbeginsel gebaseerde alternatieve aanknoping te hanteren bij de oplossing van familierechtelijke kwesties; een domiciliaire- en nationaliteitsaanknoping kunnen dan zusterlijk naast elkaar figureren.

Zie onder meer DE WINTER, *Recueil des Cours* 1969, Tome 128, p. 349-503; BEUKENHORST, *WPNR* 1977/5378-5379, p. 97; JESSURUN D'OLIVEIRA, *HPS* 1980, p. 2 en p. 18; KOTTING, in: *'t Is een vreemdeling zeker* 1981, p. 586; DÉPREZ, *Recueil des cours* 1988, Tome 211, p. 39; VONKEN, in: *Sociale cohesie* 1998, p. 97; RUTTEN, in: *De Toekomst van Gelijkheid* 2000, p. 61; DE GROOT & RUTTEN, *NIPR* 2004, p. 273; MAYER, *Clunet* 1977, p. 447; STRUYCKEN, *Recueil des cours* 1992, Tome 232, nr. 68-77; JAYME, *Recueil des cours* 1995, Tome 251, p. 167 e.v.; MANSEL, in: *Kulturelle Identität und Internationales Privatrecht* 2003, p. 119; STRUYCKEN, *Recueil des cours* 2004, Tome 311, nr. 142-143; RAUSCHER, in: *Jayme-bundel* 2004, p. 719; GAUDEMET-TALLON, *Recueil des cours* 2005, Tome 312, nr. 185-196 en nr. 446-465; KROPHOLLER, *Internationales Privatrecht* 2006, § 37-39; BASEDOW, *Revue critique* 2010, p. 427; CORNELOUP, *Clunet* 2011, p. 491; BARIATTI, 'Multiple nationalities', in: *Yearbook of Private International Law* 2011, p. 1; BASEDOW, *Recueil des cours* 2012, nr. 298-319; DE BOER, in: *Nederlands internationaal personen- en familierecht* (R&P nr. PFR3) 2012/1, p. 21; RAÍTERI, *Journal of Private International Law* 2014, p. 309; BOGDAN, in:

Van Loon-bundel 2013, p. 59; WELLER, *IPRax* 2014, p. 225, p. 227; STRIKWERDA, *Inleiding* 2015/84-97.

1.2 Erosie van het nationaliteitsbeginsel? – een rechtsvergelijkende schets

- [3] *Gedeeltelijke afkalving van de nationaliteitsaanknopning.* Erosie van het nationaliteitsbeginsel vindt – voor wat betreft het conflictenrecht – niet op het gehele terrein van het familierecht in ruime zin plaats, maar slechts met betrekking tot bepaalde onderwerpen.

In de meer recente Haagse Verdragen en de Europese Verordeningen op het terrein van het internationale familierecht heeft een domiciliaire aanknopning de aanknopingsfactor van de nationaliteit grotendeels terzijde gesteld of wordt deze domiciliaire aanknopingsfactor, als primaire aanknopning, gehanteerd naast een ondergeschikte (subsidiare) nationaliteitsaanknopning. Zo verwijst het Haagse Kinderbeschermingsverdrag 1961 primair naar het recht van de staat van de gewone verblijfplaats van het kind – zowel als bevoegdheidscriterium (art. 1 HKV 1961) en als aanknopingsfactor (art. 2 HKV 1961). De nationaliteit is daarentegen slechts een secundaire aanknopingsfactor, onder de voorwaarde dat de tussenkomst van de nationale autoriteit is vereist in het belang van het kind (art. 4 HKV 1961). In het Haagse Kinderbeschermingsverdrag 1996 wordt – nog meer dan in zijn voorloper van 1961 – aan de domiciliaire aanknopning van het kind de alleenheerschappij toegekend (art. 15-18 HKV 1996); dit geldt ook voor de domiciliaire aanknopning aan de persoon van de volwassene in het Haagse Volwassenenbeschermingsverdrag 2000 (HVV 2000) (art. 13-16 HVV 2000). In het Haagse Protocol inzake onderhoudsverplichtingen 2007 (Haags alimentatieprotocol 2007) speelt de nationaliteitsaanknopning slechts een ondergeschikte rol in een subsidiaire verwijzingsregel, die ofwel de alimentatiegerechtigde begunstigt (art. 4 lid 4 Haags alimentatieprotocol 2007), ofwel de alimentatieplichtige (art. 6 Haags alimentatieprotocol 2007). In het Haags huwelijksvermogensverdrag 1978 wordt de aanknopning aan het recht van de staat waarin beide echtgenoten hun eerste gewone verblijfplaats na het huwelijk vestigen vooropgesteld (art. 4 lid 1 Haags huwelijksvermogensverdrag 1978). Binnen het stelsel van dit verdrag kunnen de verdragsstaten echter een keuze maken voor de gemeenschappelijke nationaliteit als primaire aanknopingsfactor als bedoeld in art. 5 Haags huwelijksvermogensverdrag 1978; voor Nederland is bij de bekrachtiging van het verdrag van 1978 de verklaring van bedoeld art. 5 Haags huwelijksvermogensverdrag 1978 afgelegd (zie art. 2 Rijkswet van 20 november 1991, *Stb.* 1991, 627). Op het terrein van de echtscheiding wordt in de op het facultatieve IPR gebaseerde verwijzingsregel van art. 10:56 lid 1 BW naar het Nederlandse recht – als *lex fori* – verwezen. Ook de Europese erfrechtverordening stelt in art. 21 lid 1 de domiciliaire aanknopning voorop: de erfopvolging wordt als uitgangspunt beheerst door het recht van de staat waar de erflater op het tijdstip van zijn overlijden zijn gewone verblijfplaats had. Ten slotte verdient in dit verband

vermelding dat met betrekking tot de categorie van vluchtelingen en staatlozen, waar het betreft kwesties van familierechtelijke aard, een domiciliaire aanknopingsfactor in de plaats treedt van de nationaliteitsaanknopingsfactor; zie art. 12 lid 1 Vluchtelingenverdrag van Genève 1951 en art. 10:17 BW, respectievelijk art. 12 Staatlozenverdrag van New York 1954 en art. 10:16 BW.

[4] *Vervolg.* Op andere terreinen van het Nederlandse internationale familierecht wordt daarentegen de nationaliteit nog wel veelvuldig als aanknopingsfactor gebruikt. Zo ontmoeten wij de nationaliteit van de betrokken persoon bij de naam (art. 10:19 BW en art. 10:20 BW) en bij de minderjarigheid en handelingsbekwaamheid (art. 10:11 BW). Voorts wordt de (gemeenschappelijke) nationaliteit van de echtgenoten als primaire aanknopingsfactor gehanteerd bij de rechtsbetrekkingen tussen de echtgenoten (art. 10:36 BW). Wat betreft het huwelijksvermogensrecht kan worden gewezen op de hierboven reeds genoemde door Nederland afgelegde verklaring als bedoeld in art. 5 Haags huwelijksvermogensverdrag 1978. De verklaring van art. 5 Haags huwelijksvermogensverdrag 1978 heeft uitwerking gekregen in art. 10:43 BW. Uit deze bepaling volgt dat op het huwelijksvermogensregime van de echtgenoten die beiden de Nederlandse nationaliteit bezitten, ingevolge art. 4 lid 2 onder 1 Haags huwelijksvermogensverdrag 1978 het Nederlandse recht van toepassing is, in afwijking van art. 4 lid 1 Haags huwelijksvermogensverdrag 1978 en onder het voorbehoud van art. 5 lid 2 Haags huwelijksvermogensverdrag 1978. Aan de (gemeenschappelijke) nationaliteit van partijen wordt ook het primaat toegekend in de Chelouche/Van Leer-regeling en bij de totstandkoming respectievelijk het verbreken van verschillende familierechtelijke betrekkingen (art. 10:92 en art. 10:93 BW). Verder wordt in art. 10:95 lid 1 BW de nationaliteit van de erkener als primaire aanknopingsfactor gebezigd met betrekking tot de kwestie of familierechtelijke betrekkingen door erkenning ontstaan tussen de erkener en het kind. Nederland geldt, zo dient te worden aangenomen, dan ook nog steeds als een 'nationaliteitsland'.

[5] *De gewone verblijfplaats van betrokkene als primair bevoegdheids criterium.* In de voor Nederland vigerende regels van internationaal bevoegdheidsrecht op het terrein van het internationale familierecht wordt voornamelijk de gewone verblijfplaats van (een der) partijen als bevoegdheids criterium gehanteerd.

Op het terrein van het echtscheidingsrecht zijn de in art. 3 lid 1 onder a Brussel II-bis neergelegde bevoegdheidsregels in meerdere opzichten gebaseerd op de gewone verblijfplaats van (een der) echtgenoten. Wat betreft bepalingen van het internationaal bevoegdheidsrecht ter zake van kwesties van de ouderlijke verantwoordelijkheid is de primaire aanknopingsfactor die van de gewone verblijfplaats van het kind; zie bijvoorbeeld art. 8 Brussel II-bis en art. 5 HKV 1996 waarin, als hoofdregel, bevoegdheid wordt verleend aan de gerechten van de lidstaat/verdragsstaat van de gewone verblijfplaats van het kind; speciale

aandacht verdient in dit verband dat het HvJ EU 2 april 2009, C-523/07, NJ 2009/457 (tweede Finse zaak) de factor van de nationaliteit noemt als een van de factoren die de gewone verblijfplaats van het kind in de zin van art. 8 Brussel II-bis kan helpen bepalen. Een soortgelijke domiciliaire bevoegdheidsregel verschaffen ook art. 5 e.v. HVV 2000. Genoemd kan voorts worden art. 3 onder a en b Alimentatieverordening 2008, dat een prominente plaats toekent aan respectievelijk het bevoegdheids criterium van de gewone verblijfplaats van de verweerder en van de plaats waar de onderhoudsgerechtigde zijn gewone verblijfplaats heeft. Voorts komt op het terrein van het internationale erfrecht de suprematie toe aan het bevoegdheids criterium van de gewone verblijfplaats van de erflater op het tijdstip van zijn overlijden; zie art. 4 Europese erfrechtverordening. Zie ook art. 3 aanhef en onder a Rv, waaruit volgt dat in verzoekschriftprocedures – die ook gelden voor een aantal onderwerpen op het terrein van het internationale familierecht – de Nederlandse rechter rechtsmacht heeft, indien hetzij de verzoeker of, indien er meer verzoekers zijn, een van hen, hetzij een van de in het verzoekschrift genoemde belanghebbenden in Nederland zijn woonplaats of gewone verblijfplaats heeft.

Aan de nationaliteit komt op het terrein van het internationale bevoegdheidsrecht daarentegen slechts een bescheiden rol toe. Genoemd kan in de eerste plaats worden art. 3 lid 1 onder b Brussel II-bis, dat in Nederland de Nederlandse echtscheidingsrechter bevoegdheid toekent wanneer beide echtgenoten Nederlanders zijn en art. 3 lid 1 onder a, zesde streepje Brussel II-bis, dat de Nederlandse rechter bevoegdheid verleent wanneer de verzoeker Nederlander is én deze verzoeker daarenboven sedert ten minste zes maanden voorafgaande aan de indiening van het verzoek zijn gewone verblijfplaats in Nederland heeft. Gewezen kan voorts worden op art. 6 Alimentatieverordening 2008, dat de subsidiaire bevoegdheidsregel kent, dat de Nederlandse rechter bevoegd is wanneer geen enkel gerecht van een andere lidstaat bevoegd is en beide partijen Nederlanders zijn. Zie ook art. 10 lid 1 onder a Europese erfrechtverordening. Verder kan hier vermeld worden de bevoegdheidsregeling die in het geval partijen een forumkeuze wensen te doen, partijen dan (onder meer) kunnen kiezen voor de gerechten van de staat waarvan zij de nationaliteit bezitten; zie bijvoorbeeld art. 12 lid 3 onder a Brussel II-bis en art. 4 lid 1 onder b Alimentatieverordening 2008. Ten slotte kan genoemd worden de bevoegdheidsregeling waarbij de zaak wordt overgedragen naar een gerecht dat beter in staat is de zaak te behandelen, en waarbij de nationaliteit van betrokkenen een indicatie is van een bijzondere band met een lidstaat (art. 15 lid 3 onder c Brussel II-bis) respectievelijk de gerechten van de staat kunnen worden aangezocht waarvan de betrokkene de nationaliteit heeft (art. 8 lid 2 onder a HVV 2000).

- [6] *Enkele rechtsvergelijkende kanttekeningen.* Het nationaliteitsbeginsel is, althans voor wat betreft het conflictenrecht, rechtsvergelijkend bezien, nog niet op de terugtocht.

Erkend dient te worden dat in onder meer de *common-law*-landen en de Scandinavische landen het woonplaatsbeginsel hecht is verankerd in hun internationale familierecht. Anderzijds dient te worden vastgesteld dat de nieuwe IPR-rechtsstelsels in een aantal Oost-Europese landen (nog steeds) de nationaliteitsaanknopning vooropstellen. Dit vindt mede hierin zijn grond dat het nationaliteitsbeginsel hecht was geworteld in de voormalige socialistische IPR-stelsels; de (onlangs) verkregen staatkundige vrijheid van deze staten vertaalt zich mede in een hechte nationaliteitsaanknopning. Niet onvermeld mag in dit verband blijven dat Marokko en Turkije – twee voor Nederland belangrijke herkomstlanden van een aanzienlijk deel van de hier te lande gevestigde migranten – nog steeds sterk hechten aan het nationaliteitsbeginsel met betrekking tot belangrijke kwesties van internationaal familierecht. Ook veel andere staten, zoals Japan en Rusland, alsook talrijke na 1945 ontstane staten in Azië en Afrika, in het bijzonder landen met een islamitisch karakter, stellen (in meer of mindere mate) het nationaliteitsbeginsel voorop.

Bovenstaande exposé leert ons dat voor zover al sprake is van een erosie van de nationaliteit als aanknopingsfactor voor *de aanwijziging van het toepasselijke recht*, de afkalving ervan zich vooralsnog slechts met betrekking tot bepaalde onderwerpen doorzet, maar nog niet over de gehele breedte van het internationale familierecht.

In de voor Nederland van toepassing zijnde regels van internationaal bevoegdheidsrecht wordt, zo blijkt uit het voorgaande overzicht, nog slechts weinig naar de nationaliteit van (een der) partijen verwezen.

1.3 De nationaliteitsaanknopning

1.3.1 Algemeen

[7] *Nationaliteit als aanknopingsfactor.* De nationaliteit kan worden gebruikt als ‘meest passende’ aanknopingsfactor om de sterkste verbondenheid tussen een bepaalde familierechtelijke rechtsverhouding of rechtsfeit en een bepaalde rechtsorde tot uitdrukking te brengen.

De term nationaliteit komt men in verschillende betekenissen tegen. Het begrip ‘nationaliteit’ kan worden gebruikt in de zin van etnische nationaliteit. Daarmee wordt aangegeven dat een persoon etnisch tot een bepaald volk behoort, zonder dat dit volk met een bepaalde staat behoeft te worden geïdentificeerd. Voor het conflictenrecht relevanter is het juridische begrip ‘nationaliteit’. Dit begrip geeft de band tussen een individu en een staat weer: een persoon wordt geacht een dermate relevante band met een bepaalde staat te hebben dat hij tot het personenbestand van die staat mag worden gerekend. Zie nader DE GROOT, in: *GS Personen- en Familierecht*, commentaar op Titel 1, ipr, Nationaliteitsrecht, aant. 1.

Naar regels van volkenrecht bepaalt iedere staat zelf wie zijn onderdanen zijn en de andere staten dienen dit te accepteren. Iedere staat bepaalt dus eenzijdig op wie zijn nationaliteitswetgeving van toepassing is. De vraag of een persoon al dan niet de Nederlandse nationaliteit heeft, wordt dus exclusief beheerst door de Nederlandse nationaliteitswetgeving, meer concreet: de Rijkswet op het Nederlanderschap van 19 december 1984, *Stb.* 628 en enkele hierna genoemde verdragen. Anders dan de meeste andere aanknopingsfactoren, zoals bijvoorbeeld de woonplaats/gewone verblijfplaats, is de nationaliteit derhalve niet een autonoom conflictenrechtelijk begrip, maar een afgeleid begrip. Dit wordt bijvoorbeeld nogmaals benadrukt in art. 3 lid 1 Europees Verdrag inzake nationaliteit van Straatsburg 1997, dat voor Nederland op 1 juli 2001 in werking is getreden (*Stb.* 619): “Elke Staat bepaalt ingevolge zijn eigen wetgeving wie zijn onderdanen zijn.”

Het Nederlandse recht kan dus niet bepalen of iemand de nationaliteit van een andere staat heeft. Bij de toepassing van de eigen verwijzingsregel (of rechtsmachtregels) waarin de nationaliteit als aanknopingsfactor wordt gebruikt, dient dit laatste in bepaalde gevallen soms toch te gebeuren. Daarbij zal de Nederlandse rechtstoepasser moeten vertrouwen op allerhande gegevens en andere (al dan niet gelegaliseerde) documenten. De ‘vaststelling’ dat de betrokken persoon een *buitenlandse* nationaliteit heeft, is hier dan geen juridisch bindende, normatieve beslissing, maar een min of meer aanvaardbaar rechtsvermoeden in het kader van het aanwijzen van het toepasselijke recht. Zie uitvoerig met betrekking tot deze kwestie, nr. 34. Voorts is het mogelijk dat voor aanknopingsdoeleinden de aanknopingsfactor van de nationaliteit in bepaalde omstandigheden in de context van de verwijzingsregel dient te worden ‘bijgebogen’, in die zin dat bij de toepassing ervan wordt afgeweken van de nationaliteitsvaststelling volgens de voornoemde regel van het volkenrecht; zo kan het conflictenrecht in het geval van een *meervoudige* nationaliteit de niet effectieve (buitenlandse) nationaliteit van de bipatride persoon terzijde stellen of deze bipatride partij een keuze bieden voor het recht van die staat waarmee hij zich het meest verknocht voelt.

- [8] *Catalogus en afweging van ‘belangen’*. Bij de beantwoording van de vraag of de nationaliteit van (een der) partijen een adequate aanknopingsfactor is om het ‘sterkst betrokken’ recht vast te stellen, dient een aantal conflictenrechtelijke en materieelrechtelijke belangen, voor elk familierechtelijk onderwerp afzonderlijk, in aanmerking te worden genomen en tegen elkaar te worden afgewogen.

De vraag die hier voorligt, is of de nationaliteit een adequate – ‘passende’ – aanknopingsfactor is om de sterkste verbondenheid tussen een bepaalde familierechtelijke rechtsverhouding of rechtsfeit en een bepaalde rechtsorde tot uitdrukking te brengen. GAUDEMET-TALLON, *Recueil des cours* 2005, Tome 312, nr. 192, concludeert: “La nationalité semble constituer un critère d’appartenance

à un ordre juridique tout à fait significatif et donc répondre à la recherche savignienne du 'siège du rapport de droit' (...)." Bij MANSEL, in: *Kulturelle Identität und Internationales Privatrecht* 2003, p. 129, noteren wij dat "die Geltung des Staatsangehörigkeitsgrundsatzes beruht (...) auf der Annahme, die Staatsangehörigkeit bezeichne idealtypischer Weise die Rechtsordnung, der eine Anknüpfungsperson am stärksten verbunden ist."

Bij de beantwoording van de vraag of de nationaliteit van (een der) partijen een adequate aanknopingsfactor is om dit 'sterkst betrokken' (familie)recht op te sporen, dient een aantal conflictenrechtelijke en materieelrechtelijke belangen in aanmerking te worden genomen. *Mutatis mutandis* geldt hetzelfde voor de domiciliaire aanknopning (zie nader nr. 12-16). Deze belangen moeten voor elk (familierechtelijk) onderwerp afzonderlijk, vooraf en algemeen, worden vastgesteld en vervolgens worden gewaardeerd en tegen elkaar worden afgewogen. Wat betreft deze belangen kan men in de eerste plaats denken aan een aantal typisch conflictenrechtelijke belangen. Genoemd kan hier worden het belang van de proceseconomie en dat van de rechtszekerheid. Voorts komt in aanmerking het belang van de interne en dat van de internationale beslissingsharmonie. Ten slotte kan in dit verband worden genoemd het belang van partijen dat rekening wordt gehouden met hun gerechtvaardigde verwachtingen met betrekking tot het toepasselijke recht. Ten slotte kunnen ook allerhande aan het materiële recht ontleende materieelrechtelijke belangen en andere rechtspolitieke belangen worden meegewogen (zie nader nr. 10).

Zie uitvoerig over deze analyse van belangen ASSER/VONKEN 10-I 2013/177-224.

Eenzelfde type van belangen/beginselen kan ook worden gebruikt bij de beantwoording van de vraag of de nationaliteit respectievelijk de gewone verblijfplaats een adequate aanknopingsfactor is bij het vaststellen van bepalingen van *internationaal bevoegdheidsrecht*; zie STRIKWERDA, *Inleiding* 2015, nr. 211; DE BOER, 'Jurisdictionele belangen', in: *Vlas-bundel* 2012, p. 37; KROPHOLLER, *Internationale Zuständigkeit* 1982, p. 183-533; VON MEHREN, *Recueil des cours* 2002, Tome 295, p. 13-425; STRUYCKEN, *Recueil des cours* 2004, Tome 311, nr. 493-553; PONTIER & BURG, *EU Principles on Jurisdiction and Recognition* 2004.

[9] *Nadere onderbouwing nationaliteitsaanknopning*. Ten faveure van de aanknopingsfactor van de nationaliteit kan, toegespitst op het conflictenrecht, een aantal belangen van conflictenrechtelijke en materieelrechtelijke aard worden genoemd.

Voor de nationaliteit als aanknopingsfactor pleit in de eerste plaats dat deze gemakkelijker en met grotere zekerheid kan worden vastgesteld dan de aanknopning van de gewone verblijfplaats en, bovendien, minder manipuleerbaar is. Voorts is de nationaliteit als aanknopingsfactor stabielere van aard dan die van de gewone verblijfplaats van betrokkene, aangezien deze laatste over een langere periode bezien gemakkelijker kan wijzigen en derhalve kan leiden tot toepasselijkheid van een ander recht. Dit stabiele karakter is juist cruciaal bij allerlei familie-

rechtelijke onderwerpen die vaak een duurzaam karakter hebben. Ook heeft de nationaliteitsaanknopning in vergelijking met de aanknopning van de gewone verblijfplaats het voordeel dat, vanwege de voornoemde regel van volkenrecht dat ieder land zelf bepaalt wie zijn onderdanen zijn, in internationaal verband over het al dan niet bestaan van een bepaalde nationaliteit doorgaans overeenstemming bestaat. Het belang van de proceseconomie en dat van de rechtszekerheid bieden derhalve meer ondersteuning voor een nationaliteitsaanknopning dan voor een domiciliaire aanknopning. Voor de nationaliteit als aanknopingsfactor kan voorts ook pleiten het belang van de internationale beslissingsharmonie, in die zin dat tussen de staten die de gemeenschappelijke nationaliteit als primaire aanknopning hanteren, gelijke verwijzingsresultaten kunnen worden bereikt. De nationaliteitsaanknopning kan ook recht doen aan het belang van de gerechtvaardigde verwachtingen van partijen, althans voor die categorieën migranten die hun levenscentrum niet definitief verplaatsen naar een ander land en nog nauwe banden onderhouden met hun vaderland. Gerefereerd kan in dit verband worden aan de parlementaire stukken, waarin door de Nederlandse wetgever het afleggen van de hierboven genoemde verklaring van art. 5 Haags huwelijksvermogensverdrag 1978 wordt onderbouwd. Zo wordt in de NEV, *Kamerstukken II* 1990/91, 21272, 21273, 8, p. 7 (R 1378), gewezen op de maatschappelijke realiteit dat “migranten, juist voor rechtsonderwerpen die duidelijk in de persoonlijke sfeer liggen, lange tijd gehecht plegen te blijven aan het recht van hun vaderland. Het afleggen van de verklaring van art. 5 sluit bij die realiteit aan en voorkomt ongewilde verrassingen voor echtelieden die erop vertrouwden dat hun nationale recht hen zou (blijven) volgen in hun tijdelijk verblijf in het buitenland (...)”. Zie ook MvT, *Kamerstukken II* 1988/89, 21272, 3, p. 3-4 en 6, p. 4-6 (R 1378) en hierna nr. 10-11.

1.3.II *Rechtvaardiging nationaliteitsaanknopning in het licht van de internationale mobiliteit en de bescherming van de culturele identiteit*

[10] *Rechtspolitieke belangen nationaliteitsaanknopning.* De aanknopingsfactor van de nationaliteit kan worden gerechtvaardigd in het licht van de bescherming van de culturele identiteit van de betrokkenen, de huidige internationale mobiliteit van personen en de globalisering van de culturen.

In de eerste plaats dient men er zich rekenschap van te geven dat de vestiging in een bepaald land geenszins hoeft te betekenen dat men zich met het rechtstelsel van dat land ook verbonden voelt, anders gezegd: dat men aldaar wil integreren. Het feit valt immers niet te loochenen dat groepen migranten zich in landen vestigen die vanuit hun optiek betrekkelijk willekeurig zijn. Uitgezonderd de groep politieke vluchtelingen staat voor hen doorgaans het zoeken naar economische zekerheid centraal bij het zich vestigen in een bepaald land; men komt in het nieuwe woonland vaak om – al dan niet tijdelijk – zijn arbeid te

verkopen, doch niet om aldaar zijn levenscentrum te vestigen. Zelfs de beslissing om de gezinsleden te laten overkomen betekent lang niet altijd een bewuste keuze voor permanent verblijf in het nieuwe woonland. Juist de nieuwe groepen die naar Nederland komen (denk aan migranten uit Midden- en Oost-Europa) zijn vaak niet gericht op permanente vestiging; naast deze zogenoemde circulaire migratie doet zich vaak bij deze groepen echter ook vestiging voor.

Een tweede verschijnsel dat het onzeker maakt of betrokkenen de wil hebben om in het woonland te integreren, is dat van de toegenomen internationale mobiliteit. Gezien de verbeterde transport- en communicatiemiddelen (media, internet, intercontinentale vluchten) kan het contact met het land van herkomst gemakkelijker in stand blijven. Regelmatige bezoeken aan het vaderland, gekoppeld aan twijfel over de duurzaamheid van de vestiging in het buitenland, zullen de behoefte aan volledige inburgering in het woonland eerder doen af- dan toenemen. Deze ontwikkeling in het transport en communicatie doet ook een patroon van onderlinge afhankelijkheid ontstaan, waarin niet het nationale territorium de maat der dingen is, maar waarin het nationale wordt 'overstegen', anders gezegd: transnationaal wordt. Dit heeft een 'transnationaal burgerschap' doen ontstaan; burgers, kennismigrantengaan dáár naartoe waar zij zich het beste kunnen ontplooien. Dit betekent dat het tegelijkertijd leven vanuit verschillende culturen en identiteiten wordt geaccepteerd en zelfs als positief kan worden gezien.

Een derde fenomeen dat de band met het vaderland levend houdt is, dat vreemdelingen van gelijke nationaliteit vaak samenklonteren in kolonies die soms onwillekeurig, maar meestal doelbewust de band met het land van herkomst bestendigen, ook al participeren zij op geheel aangepaste wijze aan het economische verkeer van het woonland. Een dergelijke gettovorming zal soms nog worden versterkt uit angst voor aantasting van de eigen identiteit en zich uiten in een zekere afweerdhouding jegens de autochtone gemeenschap. Uit onderzoek blijkt ook dat de mate van interetnisch contact eerder is af- dan toegenomen. Dit lijkt samen te hangen met de toegenomen ruimtelijke en sociale segregatie, de verslechterde wederzijdse beeldvorming, de religieuze verschillen en de opvattingen daarover en de toegenomen ervaren segregatie.

Een vierde verschijnsel dat tot omzichtigheid noopt om al te snel aan te nemen dat de vreemdelingen de wens koesteren om in het woonland te integreren, is dat van de 'esprit de retour': een indicatie dat bij betrokkenen de objectieve en de subjectieve banden met het vaderland vaak in stand blijven. Vooral de eerste generatie vreemdelingen blijft vaak gevangen in een levenslange tijdelijkheid en een oriëntatie op twee landen. Dit laatste geldt echter niet voor de tweede (en derde) generatie migranten en voor vluchtelingen die vaak een nauwe verbondenheid met hun woonland hebben.

Ten slotte, het vijfde argument, dient te worden onderkend dat een 'exotisch' nationaal recht regelmatig verder reikt dan de regeling van louter rechtsbetrekkingen. Dit manifesteert zich vooral bij islamitische rechtssystemen: de islamitische plichtenleer bestrijkt het gehele leven van de gelovigen en aanvaardt geen